

SLOVENSKI vestnik

Letnik XIX.

Celovec, petek, 6. november 1964

Štev. 45 (1161)

Visoka in prepričljiva zmaga predsednika Johnsona

Ameriški volivci so se izrekli za politiko miru in napredka

Ameriške volitve, katerih izid je vsa svetovna javnost pričakovala z največjim zanimanjem, so minile brez vsakega presenečenja: dosedanjí predsednik Johnson je prepričljivo zmagal nad svojim nasprotnikom Goldwaterjem in bo v začetku januarja kot 37. ameriški predsednik uradno prevzel posle. Na čelo ameriške politike bo stopil okrepljen z zaupanjem, ki ga je ameriško ljudstvo z veliko večino izreklo njegovi politiki in se s tem odločilo za program miru in splošnega napredka, za program demokratizacije ameriškega življenja in nadaljnjih prizadevanj za zmanjšanje mednarodne napetosti.

Kakor rečeno, izid volitev ni presenetil. Ameriški in drugi politični opazovalci so bili od vsega začetka prepričani, da republikanci s kandidatom, kot je senator Goldwater, sploh nimajo izgleda in da je glede zmage demokrata oziroma njihovega kandidata Johnsona torej odprt le še vprašanje, s kakšno večino bodo zmagali. Ve-

čina, ki jo je dobil Johnson, pa pomeni največjo zmago kakšnega predsedniškega kandidata v tem stoletju: 61,3 % volivcev se je izreklo za Johnsona in le 38,7 % glasov je bilo odanih za Goldwaterja.

Prav tako prepričljiv uspeh so dosegli ameriški demokrati tudi na volitvah v oba kongresna domova, ki so bile izvedene hkrati s predsedniškimi volitvami. V predstavniki dom je bilo izvoljenih (po začasnih rezultatih) 278 demokratiških poslancev, medtem ko so republikanci dobili 134 poslancev; med novo izvoljenimi senatorji jih

pripada demokratski stranki 26 in republikanski stranki 7.

Ameriški volivci so se torej — kakor kaže izid volitev — v polni meri zavedali, kolikšne važnosti je pravilna odločitev na volitvah, ne samo za Ameriko in njeno ljudstvo, marveč za vso mednarodno javnost. To dejstvo poudarjajo v teh dneh širom po svetu, ko izid volitev tolmačijo kot „zmago razumnosti“ ter z zadovoljstvom ugotavljajo, da je Amerika ostala zvesta načelom, ki jih je v ameriško politiko vnesel pokojni predsednik Kennedy, namreč načela notranje demokratizacije in mirnega sožitja v mednarodnih odnosih. K tem načelom se je takoj, ko je bila njegova zmaga zagotovljena, znova priznal tudi predsednik Johnson, ki je dejal, da je bil resnični zmagovalec na volitvah Kennedyjev politični program, za katerega uresničevanje se bo dosledno zavzemal.

Borcizasvobodo k 20-letnici osvoboditve Avstrije

Avstrijsko odporiško gibanje je imelo pred nedavnim svoj občni zbor, na katerem je zavzelo stališče tudi do nameravane uradne proslave 20-letnice osvoboditve Avstrije. V posebni resoluciji se je gibanje zabavilo zvezni vladi za sklep, da bo priredila dostojno proslavo, ter poudarilo potrebo, da se mlada generacija seznani s prispevkom avstrijskih borcev za svobodo v boju proti fašističnemu nasilju. Hkrati je odporiško gibanje ponovilo svojo zahtevo, da je treba vsem tistim, ki so v borbi za svobodo Avstrije žrtvovali svoja življenja, postaviti dobojen spomenik.

Posebno odločno so se udeleženci občnega zbora izrekli za prepoved tistih organizacij, katerih dejavnost temelji na nacističnih tradicijah, organizacij, ki poveljujejo Hitlerjevo vojno, protifašistične borce za svobodo pa prikazujejo kot »izdajalce« in »morilce«. Glede take dejavnosti je tudi ustavno sodišče odločilo, da je naperjena proti avstrijski ustavi in kot taka nevarna za državo. Avstrijsko odporiško gibanje — je rečeno v resoluciji — želi dostojno proslavo 20-letnice osvoboditve naše domovine, zato poziva oblasti, da v kratkem času do predvidenih slavnosti onemogočijo nepoučljivim elementom nadaljevanje njihove protiusstavne dejavnosti.

Francoski predsednik de Gaulle

spet povzroča skrb svojim zaveznikom

Politika, ki jo zastopa stari francoski predsednik de Gaulle, je polna presenečenj — ne samo za široko mednarodno javnost, marveč tudi in lahko bi rekli predvsem za tiste, ki se smatrajo za njegove zaveznike. V letih, odkar obstoja Atlantski pakt in odkar deluje Evropska gospodarska skupnost, je de Gaulle že večkrat poskrbel, da niti njegovi najožji prijatelji niso več bili na jasnem, kam meri njegova politika. Da pripravlja de Gaulle novo »presenečenje«, pa je postalo očitno v zadnjih dneh, ko so v Parizu povsem odkrito postavili vprašanje, ali bo Francija zapustila EGS in NATO?

Nova britanska vlada je objavila svoj program

Angleška kraljica Elizabeta II. je v torek otvorila delovno sezono na volitvah prejšnjega meseca izvoljenega britanskega parlamenta, kateremu je bil predložen tudi program nove britanske vlade pod vodstvom Harolda Wilsona. Na podlagi tega programa se bo laburistična vlada prizadevala za zopetno podzavljenje kovinske industrije, katero je reprivatizirala konservativna vlada v 13 letih svojega vladanja. Pod državno kontrolo bodo prišla tudi gradbena zemljišča, medtem ko na davčnem področju napovedujejo določene reforme, ki bodo prizadele zlasti visoke dobičke in »nezaslužene dohodke«. Na zunanje-političnem področju se hoče nova vlada zavzemati za nadaljnje zmanjšanje mednarodne napetosti.

Odnosi med Avstrijo in Madžarsko so stopili v obdobje dobrega sosedstva

Zunanji minister dr. Kreisky je v spremstvu veččlanske delegacije prejšnji teden obiskal Madžarsko, kjer je z madžarskim zunanjim ministrom Petrom podpisal vrsto važnih sporazumov, s katerimi se v odnosih med obema državama začneja novo obdobje dobrega sosedstva in prijateljstva. Predvsem gre za ureditev medsebojnih premoženjskih zahtev in je bilo s tozadnjim sporazumom urejeno, da bo Avstrija plačala globalno vsoto 65 milijonov šilingov, medtem ko odpade na obveznosti Madžarske vsota 87,5 milijona šilingov. Poleg tega so bila ob tej priložnosti urejena tudi vprašanja markacije avstrijsko-madžarske meje in skupnega raziskovanja dogodkov na tej meji.

Obisk avstrijske vladne delegacije v Budimpešti pa ne pomeni le ureditve nekaterih konkretnih vprašanj, marveč predstavlja začetek povsem novega obdobja v medsebojnih odnosih. Že dejstvo, da je bil minister dr. Kreisky prvi avstrijski zunanji mi-

nister, ki je po petindvajsetih letih obiskal Madžarsko, dovolj jasno govori o pomenu tega obiska. Temu primerno so bili predstavniki Avstrije tudi sprejeti tako s strani madžarske vlade kakor tudi s strani madžarskega prebivalstva. Predvsem pa je temu obisku posvetil veliko pozornost tisk obeh držav.

Po podpisu omenjenih sporazumov sta zunanja ministra obeh držav naglasila stvarno in prijateljsko vzdušje, ki je prevladovalo med pogajanjmi ter izrazila prepričanje, da so bili s tem ustvarjeni pogoji za nadaljnje sporazumno reševanje skupnih problemov. Madžarski zunanji minister Peter je izjavil, da nalaga sosedstvo veliko odgovornost, s tem pa tudi mnoge naloge, katerih rešitev ni važna le za obe državi, marveč bo uspešno vplivala tudi na mednarodne odnose. Minister dr. Kreisky pa je poudaril, da je obisk v Budimpešti odprl novo obdobje odnosov o interesu ljudi, ki žive v obeh državah, kajti ustvarjeni so bili pogoji, ki bodo v prihodnjih tednih in mesecih omogočili pogajanja o nadaljnjih medsebojnih sporazumih.

Med obiskom avstrijske vladne delegacije v Budimpešti so bila pogajanja o raznih vprašanjih, ki se nanašajo na obe državi: o povišanju diplomatskih predstavništev in ustanovitvi konzulatov, o razširitvi blagovne izmenjave, ustanovitvi avstrijskega kulturnega instituta v Budimpešti, o sodelovanju obeh držav v pravnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanjih ter o olajšanju potniškega prometa in carinskih predpisov med obema državama. Poleg tega pa je imel minister dr. Kreisky razgovore tudi s predsednikom madžarske vlade Kadarjem.

Zunanji minister dr. Kreisky obiskal Klub slovenskih študentov na Dunaju

V torek prejšnjega tedna je Klub slovenskih študentov na Dunaju obiskal zunanji minister dr. Kreisky, ki je članom kluba predaval o problemih avstrijske zunanje politike. Uvodoma je ugotovil, da sta neodvisnost in samostojnost Avstrije med glavnimi vprašanji avstrijske zunanje politike, katere je bolj komplicirana kot v drugih nevtralnih državah Evrope. Ko je govoril o problemih in težkočah gospodarske integracije (ki je za Avstrijo zunanje-politični problem „sui generis“), je dr. Kreisky naglasil, da nalaga nevtralnost Avstriji posebne naloge. Gospodarska integracija Avstrije odvisi samo od tega, kar Avstrija zmore, ne pa od tega, kar hoče, kajti Avstrija se nikdar ne sme odpovedati osnovnim pogojem in bistvenim značilnostim nevtralnosti in neodvisnosti.

Nadalje je minister dr. Kreisky govoril o južnotirolskem vprašanju, »ki je tudi eno izmed načelnih vprašanj avstrijske zunanje politike«. Podal je kratek pregled avstrijskih odnosov do ostalih sosednih držav in poudaril, da si more Avstrija pridobiti mednarodni ugled samo z jasno in neoporečno zunanjo politiko.

Po predavanju je minister odgovarjal na posamezna vprašanja članov kluba in v zvezi z manjšinskim vprašanjem na Koroškem ugotovil, da so nekatera vprašanja sicer še nerešena, vendar je Avstrija pripravljena vsa ta vprašanja rešiti v sodelovanju s slovensko narodno skupino na Koroškem, kajti »pravična ureditev manjšinskega vprašanja prispeva k mednarodnemu ugledu Avstrije«.

Mednarodna solidarnost ob poplavah v Jugoslaviji

Kakor lani ob katastrofalnem potresu v Skopju, tako se je tudi ob letošnjih poplavah v Jugoslaviji pakazala razveseljiva mednarodna solidarnost: ne le vsi jugoslovanski narodi, marveč široka svetovna javnost je stopila v akcijo in uvedla kampanjo za pomoč težko prizadetemu prebivalstvu. Lani je bilo geslo te mednarodne solidarnosti Skopje — letos je Zagreb tisti, ki je v svoji nesreči deležen splošne podpore; v enem in drugem primeru se je manifestirala bratska povezanost narodov ne glede na jezik ali politične meje.

Čim je prodrla v svet vest o katastrofalni poplavi v Zagrebu in drugih predelih Jugoslavije, so razne mednarodne humanitarne organizacije z Rdečim križem na čelu pozvale javnost na pomoč. Med prvimi, ki so se odzvali temu klicu, je bil avstrijski Rdeči križ, kateri je takoj odposlal v Zagreb svoje prve pošiljke. Sledile so mnoge druge države in v zadnjih dneh so prihajale v Zagreb pošiljke najrazličnejšega materiala iz vseh delov sveta.

Škoda, ki so jo poplave povzročile v Zagrebu, cenijo na 108 milijard dinarjev. Poplavljenih je bilo 45.000 stanovanj, 10.000 pa jih je bilo popolnoma uničenih ter je vsled tega zgubilo streho okoli 150.000 ljudi. Poleg tega je bilo uničenih 23 šol in 121 podjetij. Škoda na stanovanjih znaša 67 milijard, na komunalnih objektih 13 milijard, v gospodarstvu pa 24 milijard dinarjev, vendar pri tem še niso vštete izgube, ki so nastale zaradi nenormalnih pogojev proizvodnje. Velika pa je tudi škoda, ki so jo poplave povzročile v drugih predelih države: v Istri jo cenijo na več kot tri milijarde in v okraju Varaždin na poldrugo milijardo dinarjev.

Težko prizadete kraje je obiskal tudi predsednik SFRJ maršal Tito z drugimi visokimi predstavniki, medtem ko je zvezna vlada dala visoke vsote na razpolago za prvo pomoč.

Gradiščanski Hrvati pri kanclerju dr. Klausu

Pred nedavnim je obiskala delegacija gradiščanskih Hrvatov zveznega kanclerja dr. Klausu, katerega je seznanila s položajem hrvaške narodne manjšine na Gradiščanskem ter mu obrazložila zahteve, ki jih imajo gradiščanski Hrvati do Avstrije v zvezi z zagotovitvijo pravic in enakopravnosti v smislu določil člena 7 državne pogodbe. Kancler dr. Klaus se je — kakor poroča dnevni tisk — zelo zanimal za življenje in delo hrvaških organizacij ter je obljubil, da bo podpiral njihove želje. Ob tej priložnosti je kancler izrazil prepričanje, da je koristno za Avstrijo, če vlada podpira narodne skupine.

V sredo minulega tedna se je v parlamentu pričela razprava o državnem proračunu za leto 1965. Osnutek proračuna, ki ga je vlada predložila parlamentu, predvideva v rednem proračunu 63,8 milijarde šilingov dohodkov in izdatkov, v izrednem proračunu pa 3 milijarde šilingov nepokritih izdatkov, za katere vlada predlaga, da bi jih pokrila s kreditnimi operacijami. Po osnutku bo obseg prihodnjeljetnega državnega proračuna narasel za 11 %, primanjkljaj v njem pa se bo zmanjšal za 874 milijonov šilingov. 2,8 milijarde šilingov izrednega proračuna bo šlo za odplačilo državnih dolgov in obresti za te dolgove.

Glavna značilnost državnega proračuna za leto 1965 ni le njegov povečan obseg in zmanjšan primanjkljaj, marveč tudi povečanje njegovih dohodkov za 13 %. Ker osnutek ne predvideva zvišanja davkov, je zanimivo najprej pogledati, po kakšni poti misli vlada oziroma finančni minister priti do večjih dohodkov države. Po mnenju finančnega ministra lahko pričakujemo v prihodnjem letu ugoden gospodarski razvoj. Avstrija prehaja v fazo visoke konjunktore, ki je zajela večino indu-

Podoba državnega proračuna 1965

strijskih dežel in ki je baje za nekaj let zagotovljena. Letni porast vrednosti industrijske proizvodnje se suče okoli 8 % in surovi socialni produkt je v stalnem naraščanju. Leto 1962 je narasel za 1,5 %, lani za 4,4 %, letos pa bo predvidoma narasel za 6 %. Finančni minister tudi računa, da bo socialni produkt še naprej naraščal in da bo prihodnje leto narasel za okroglo 5 %.

Da se morajo v takem razvoju tudi dohodki javne roke, to je države, zveznih dežel in občin povečati, se razume samo po sebi. Tvorci proračuna predvidevajo, da bo imela država po glavnih treh vejah svojih dohodkov precej večje dohodke kot lani in letos. Dohodki iz davkov in datatev bodo po njihovih računih narasli za 20 % na 37 milijard, dohodki državnih podjetij pa za 5 % na 22 milijard šilingov. Preostalih 4,8 milijarde šilingov dohodkov bo prinesel fond otroških in družinskih doklad, ki pa jih bo država v celoti spet izdala za iste namene.

Od svojih skupnih dohodkov bo država prihodnje leto po osnutku proračuna izdala blizu 3 milijarde za pokritje primanjkljaja zveznih železnic in pošte — katerih dohodki pa bodo narasli za 1 milijardo na 14,7 milijarde šilingov — in 19,7 milijarde za obvezne prispevke zveznim deželam in občinam. S tem bodo dohodki teh v prihodnjem letu narasli za 23 %. Na brutoinvesticije državne uprave bo odpadlo skupno 4 milijarde, na personalne in stvarne izdatke državne uprave pa 6,68 milijarde šilingov. Personalni izdatki bodo — v glavnem zaradi namestitve 5000 novih uslužbencev — narasli za 8,9 %, stvarni izdatki pa za 12,2 %. Orožništvo, policija in pošta bodo dobili 600 novih avtomobilov ter nekaj novih motornih ladij in letal za policijo in reševalno službo.

Tudi na področju kulturne, agrarne in socialne politike ter politike splošnega gospodarskega pospeševanja je novi proračun širokogrudnejši od lanskega in letošnjega. Na prvem mestu stojijo z 9,7 milijarde šilingov socialni izdatki, od katerih bo šlo 5,15 milijarde v prid pokojninskega zavarovanja. Na drugem mestu stojijo s 5,2 milijarde šilingov šolstvo, kultura in umetnost. Največjo pozornost posveča proračun visokim šolam, za katere ima z 993 milijoni predvidenih za 260 milijonov šilingov več sredstev kot letos. Za srednje in višje šole ter učiteljska bo stalo prihodnje leto 185 milijonov šilingov več na razpolago.

Za pocenitev osnovnih živil in kmetijske proizvodnje je predvidenih 2,9 milijarde šilingov, za kmetijstvo in gozdarstvo skupno z »zelenim načrtom« pa 1,9 milijarde šilingov. Sredstva »zelenega načrta« so povišana za 130 na 680 milijonov, sredstva za kmetijske vodogrednje pa za 68 na 268 milijonov šilingov, medtem ko se bo obseg AIK povečal za 100 na 800 milijonov šilingov.

Za gradnjo cest in avtocest bo v prihodnjem letu na razpolago 3,2, za druge državne gradnje pa 0,8 milijarde šilingov. Pri tem bodo imele avtoceste za 270 milijonov šilingov več sredstev kot letos. Če ob vsem tem še upoštevamo, da znaša prihodnjeljetni proračun za deželno obrambo le 2,8 milijarde šilingov, potem vidimo, da je ta proračun res v marsičem »dober proračun«, kakor ga je pred parlamentom v imenu vlade imenoval njen finančni minister.

Zaradi trmoglavosti na avstrijski strani:

Pogajanja o avstrijsko-jugoslovanski trgovini prekinjena

Kakor smo poročali, so se 19. oktobra na Dunaju pričela pogajanja o avstrijski blagovni menjavi, pri čemer je šlo zlasti za realizacijo jugoslovanske želje po dalekosežni liberalizaciji te menjave in za popolno upoštevanje pravil GATT pri njej. Ze takrat smo zapi-

sali, da Avstrija taki sprostitev blagovne menjave z Jugoslavijo ni preveč naklonjena, kar je spričlo tega, da se drugače zelo intenzivno trudi, da bi povečala obtok blagovne menjave z vsemi državami, nerazumljivo.

Naše mnenje, ki smo ga zapisali po poznanju ozkih gledišč krogov v našem trgovinskem ministrstvu, je bilo pravilno. Avstrijska delegacija se je deset dni branila upoštevati jugoslovansko željo in jo je kategorično odklanjala, vsled česar je v sredo zvečer minulega tedna jugoslovanska delegacija zapustila pogajanja in izjavila, da jih je pripravljena šele nadaljevati, ko bo avstrijska delegacija pripravljena, da odstopi od diskriminacije uvoza iz Jugoslavije.

V danih pogojih je zadržanje avstrijske delegacije na teh pogajanjih v resnici edinstveno. V svojem težavnem stremeljenju, da bi našla pot v večjo Evropo in da bi aktivirala svojo trgovino z vsemi državami, ki z njo trgovati hočejo, je Avstrija po krivdi svoje delegacije na teh pogajanjih prišla v nemoč položaj zaviralca razširitve in poenostavitve blagovne menjave. Kakor sedaj izgleda, ni pripravljena pristati v trgovini z Jugoslavijo na pogoje, pod katerimi trguje Jugoslavija z vsemi deželami OECD, katerih članica je tudi Avstrija, vključno Zahodne Nemčije in katere je celo odobril GATT. Tako zadržanje avstrijske delegacije je v resnici slaba vizitka za njena zunanjetrgovinska prizadevanja, kakor je to pred kratkim zapisal ugledni dunajski list »Die Presse«, ki je v svojem komentarju na to zadržanje krogom v avstrijskem trgovinskem ministrstvu zelo resno priporočal nekoliko več multilateralne miselnosti.

Petrokemična industrija na Južnem Koroškem

Pred kratkim je v koroškem deželnem zboru namestnik deželnega glavarja Hans Sima načel vprašanje nadaljnje industrializacije Južne Koroške, ki je gospodarsko nerazvito področje dežele. V svojem govoru, ki ga je imel, ko je deželnemu zboru tolmačil proračun za leto 1965, se je zavzel za to, da bi Avstrijska uprava mineralnih olj, ki je podržavljeno podjetje, ustanovila in razvila na Južnem Koroškem petrokemično industrijo, to je industrijo, za katero so črni in rjavi premog ter mineralno olje glavne surovine. To pobudo je dal spričlo namena Avstrijske uprave mineralnih olj, da bi od Jadrana na Dunaj zgradila daljnovod za mineralna olja, ki naj bi tekel tudi skozi Južno Koroško.

Avstrijska uprava mineralnih olj je sredi minulega tedna obvestila namestnika deželnega glavarja Simo, da se je oprijela njegove pobude in vzela njeno realizacijo v razpravo.

Koroški Slovenci pozdravljamo to pobudo, kakor jo pozdravlja vse južnokoroško prebivalstvo. Že večkrat smo opozorili na probleme številnih občin širom Podjune, Roža, Gur in pri Zilji, ki jih le-te same ob dosednji pomoči zvezne in deželne vlade ne morejo rešiti, ker jim manjka industrije, ki bi krepila njihovo gospodarsko moč. Želimo le, da bi pobuda padla res na plodna tla in da bi prišlo čim prej do njenega uresničenja. Želimo tudi, da bi tej pobudi sledile še podobne druge, kajti zgolj z modernizacijo cestnega omrežja in z novo železnico med Pliberkom in Št. Pavlom gospodarska zaostalost in nerazvitost Južne Koroške še nikakor nista odpravljene.

Uspešen izvoz barvastih kovin v Sloveniji

Izvoz slovenske industrije barvastih kovin, ki jo predstavljajo rudniki svinca v Mežici, rudnik živega srebra v Idriji, Cinkarna v Celju, tovarna glinice in aluminija v Kidričevem, tovarna »Impol« v Slovenski Bistrici, Mariborska livarna in nekatera manjša podjetja, se je letos ugodno razvijal.

Rudniki Mežica so letos že izvozili blaga v vrednosti 2,731 milijona dolarjev, do konca leta pa bodo izvozili blaga v vrednosti 3,860 milijona dolarjev, kar bo za 41,7 % več, kot so rudniki v Mežici predvideli. Lani je izvoz teh rudnikov dosegel vrednost 2,350

milijona dolarjev. Trenutno izvažajo rudnik 50 % svoje proizvodnje.

Rudnik živega srebra Idrija je letos v prvih devetih mesecih z izvozom v vrednosti 2,260 milijona dolarjev že presegel letošnjo izvozno obveznost, ki je bila določena z 2,2 milijona dolarjev, po predvidevanjih bo do konca leta izvozil blaga za okroglo 3 milijone dolarjev, računajo pa, da bo v prihodnjem letu njegov izvoz narasel za nadaljnjih 6 %. S svojim izvozom je rudnik živega srebra Idrija visoko aktiven, saj je letos njegov uvoz predstavljal le vrednost 300.000 dolarjev.

Cinkarna Celje je v letošnjih osmih mesecih izvozila za 3,449 milijona dolarjev metalurških in kemičnih proizvodov, medtem ko znaša njen celoletni plan izvoza 3,6 milijona dolarjev. Ker je Cinkarna že v oktobru realizirala svoj plan celoletnega izvoza, bo do konca leta svoj izvoz stopnjevala na okroglo 4,35 milijona dolarjev.

Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem je morala zaradi redukcij električne energije letos svojo produkcijo zmanjšati, kar povzroča tudi motnje v tovarni »Impol« v Slovenski Bistrici. Navzlec temu tovarna »Impol« računa, da bo letos lahko izvozila blaga v vrednosti 4 milijonov dolarjev, kar bo za 20 % več, kot je bilo predvideno. Tovarna tudi računa, da bo lahko obdržala prihodnjeljetni izvoz na letošnji višini. Svoje izvozne obveznosti bo izpolnila tudi mariborska »Livarna«. Čeprav je v izvozu za planom zaostajala za 7 %, meni, da bo lahko izvozila blaga v vrednosti 1,145 milijona dolarjev.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Ameriški proračun za letošnje leto znaša 97,2 milijarde dolarjev, kar je za 700 milijonov dolarjev manj, kot je bilo predvideno. Kljub manjšemu proračunu pa se je primanjkljaj še povečal in znaša zdaj že 5,7 milijarde dolarjev. Predsednik Johnson je dal tudi že smernice za proračun za finančno leto 1966, ki ne bi smel biti večji od letošnjega. Vendar pa so strokovnjaki mnenja, da prihodnji proračun ne bo mogel biti manjši kot 100 milijard dolarjev.

BRUSEL. — V kratkem pričakujejo pogajanja o zahtevi Španije, da bi bila sprejeta kot pridružena ali celo enakopravna članica EGS. Ko je Španija pred dvema leti izrazila svojo željo, sta se Francija in Zahodna Nemčija izrekli za pridružitve in kasnejše članstvo Španije, medtem ko Italija, Nizozemska in Belgija vztrajajo na tem, da pride za Španijo v poštev le trgovinski sporazum.

LONDON. — Novi britanski zunanji minister je s svojega obiska v Ameriki prinesel predsedniku britanske vlade Wilsonu povabilo ameriškega predsednika Johnsona na obisk Ameriki. V londonskih vladnih krogih napovedujejo, da bo Wilson obiskal Washington prve dni decembra ali sredi januarja prihodnjega leta.

PARIZ. — Belgijski zunanji minister Paul Henri Spaak je imel med svojim nedavnim obiskom v Parizu razgovore s predsednikom de Gaulleom, predsednikom francoske vlade Pompidoujem in zunanjim ministrom de Murrillom. Po razgovorih je izjavil, »da stvari v zvezi Evrope ne gredo najbolje«, vendar je izrazil upanje, da bodo nastli rešitve za aktualne probleme Zahodne Evrope.

HANNOVER. — Sodisce v Hannoveru je obsodilo štiri bivše esesovce in gestapovce na pristilno delo od 2 do 5 let. Nacistični zločinci Müller, Schaub, Fuhrmann in Schmidt so bili obsojeni zločinov med drugo svetovno vojno na Poljskem. Obravnava proti glavnemu obtožencu Richardu Nitschkeju, bivšemu šefu gestapa v oblasti Wlodawa, so odložili.

TOKIO. — Okoli 4000 japonskih študentov je demonstriralo proti obisku ameriških jadrskih podmornic v japonskih pristaniščih. Policija je aretirala 6 voditeljev študentskih organizacij, nakar je prišlo do spopada med demonstranti in policijo.

BEOGRAD. — V kratkem bo obiskal Jugoslavijo ameriški senator in predsednik zunanje-političnega odbora senata J. William Fulbright, ki bo prisiloval podpisu sporazuma o kulturni izmenjavi med Ameriko in Jugoslavijo. Podpisovanja se bo udeležil tudi R. Tyler, pomočnik ameriškega državnega sekretarja za zunanje zadeve.

DUNAJ. — Ta ponedeljek je prispel na uradni obisk v Avstrijo podpredsednik vlade in zunanji minister Združene arabske republike Mahmoud Fawzi, ki je s tem vrnil obisk avstrijskemu zunanjemu ministru dr. Kreiskemu, kateri je meseca marca bival v Združeni arabski republiki. Med obiskom na Dunaju so bila na dnevnem redu predvsem pogajanja o trgovinskih odposlih med obema državama.

BONN. — Bivši zahodnonemški kancler Adenauer je znova pokazal, da še vedno misli na čase, ko je sam odločal v politiki Zahodne Nemčije. Zanj je nedolgo časa ostro kritiziral politiko sedanjega kanclerja Erharda in zunanje ministra Schrödera, kar je močno razburilo zahodnonemške duhove, posebno kroge CDU, kjer pravijo, da bi taki izpadi stranki lahko škodovali pri prihodnjih državnozborskih volitvah.

JACKSON. — Kljub zakonu o državljanstvih pravicah se rasistični spopadi v Ameriki še nadaljujejo. Prejtni teden so neznan storili v mestu Jackson zaigali cerkov tamkajšnjih črncev.

MADRID. — Bivši argentinski diktator Peron, ki živi v Španiji, se resno bavi z mislijo, da bi se vrnil v Argentino. Med nedavnim razgovorom z bivšim kolumbijskim predsednikom Pinello je Peron izjavil, da namerava načrti o povratku uresničiti že letos.

SAIGON. — Vietnamsko osvobodilno gibanje Vietkong je pred dnevi izvedlo napad na južnovietnamsko letališče Bien Hoa, piščih 20 kilometrov severno od glavnega mesta Južnega Vietnam, kjer je ameriška letalska postojanka. Med napadom je bilo uničenih 28 letal, od teh 20 ameriških reaktivnih bombnikov, ki so sposobni prevažati atomske bombe.

ESSEN. — Rudarji v zahodnonemških premogovnikih preživljajo resne čase. Ze leta 1958 je bilo ustavljeno delo v mnogih premogovnikih, zdaj pa se bavijo z načrti, po katerih naj bi prenehalo obratovati nadaljnjih 36 premogovnikov, zaradi česar bi ostalo brez zaposlitve več tisoč rudarjev.

BERLIN. — Na podlagi sporazuma med berlinskimi senatom in vzhodnonemsko vlado je spet več stotisoč ljudi iz zahodne Berlina potovalo k svojim sorodnikom v Vzhodno Nemčijo. Hkrati pa so vzhodnonemške oblasti uvedle posebne vlake, s katerimi je kakih 10.000 starih ljudi iz Vzhodne Nemčije odpotovalo na obisk v zahodni Berlin in Zahodno Nemčijo. Pričakujejo, da se bo te ugodnosti v prihodnjih mesecih poslužilo okoli 3,2 milijona ljudi.

KARTUM. — V Sudanu je prišlo do upora proti vojaški vlad, med katerim je zgubilo življenje kakih 40 oseb. Vodstvo v državi je prevzela začasna civilna vlada, v kateri so zastopane vse politične stranke.

MEKKA. — Saudska Arabija je dobila novega kralja: dosednji kralj Saud je bil prisiljen odstopiti in prestol je zasedel njegov brat princ Faisal, kateri je že od meseca marca dalje vodil vladne posle.

MADRID. — Španski politični zaporniki v zloglasnem Francovem zaporu v Burgosu so naslovili na špansko inteligenco pismo, v katerem so analizirali politični položaj v državi in poudarili vlogo razumnosti v boju proti Francovemu fašističnemu režimu.

PARIZ. — Francija in Sovjetska zveza bosta podpisali nov gospodarski sporazum, po katerem se bo trgovinska izmenjava med obema državama povečala za 50 odstotkov. V tem okviru bo dala Francija Sovjetski zvezi tudi dolgoročne kredite, kar je zlasti razburilo zahodnonemško vlado, ki je izjavila, da je Francija s tem korakom razbila enotno fronto EGS.

DUNAJ. — V času od 29. oktobra do 2. novembra je bival na obisku v Avstriji sovjetski minister za plovbo Bakaev, ki si je v spremstvu vicekanclerja dr. Pittermanna ogledal razna podjetja poddržavljene industrije.

Zgled in otrok

Vzgojna sredstva so mnogovrstna, njihov učinek na otrokov razvoj ni vedno ugoden. Psihologi, ki so se ukvarjali z otroško psiho-logijo, trdijo, da obstajata dve skupini vzgojnih sredstev. V prvo skupino štejemo: zgled, navajanje, zaposlitev (igro, delo, šport); v drugo skupino sodijo: ukaz (zapoved, prepoved), opozorilo (opomin, svarilo in prošnja), kazen in spodbuda.

Oglejmo si prvo vzgojno sredstvo: ZGLED!

Zgled je najprirodnejše in v družini najodločilnejše vzgojno sredstvo. Dober zgled lahko nadomestila dobri del drugih vzgojnih sredstev. Otrok je za zgled zelo sprejemljiv.

Otrok vse kar okrog sebe doživlja, vidi ali sliši posnema zaradi močnega posnemalnega nagona. Nauči se govorjenja, rokovanja s predmeti in obnašanja. Otrokov najpomembnejše okolje, v katerem živi v dobi največje do-uzetnosti, je družina. Prav tu mora dobiti otrok najboljše zgleda.

Vemo, da so zgledi dobri in slabi. Otrok bi moral dobiti le dobre, predobro se pa vsi zavedamo, da smo ljudje podvrženi tudi slabostim in tako se nudijo otroku tudi slabi zgledi.

Otrok prevzema vse, izbira pa vplive, ki mu najbolj ustrezajo. Rajši sledi nagonom, kot bi jih brzdal. Navadno slab zgled streže nagonom težnjam, medtem ko jih dober brzda. Težje se je brzdati, zato otrok raje sledi primeru sebičnosti kakor odpovedi, raje se igra kot bi delal.

Otrok je kaj bister in kritičen sodnik. Dobro opazi zgleda nemarnosti, neobvladanosti in sebičnosti odraslih. Zato se nam ni treba čuditi, ko nam v svojo obrambo, ko ga grajamo, zabrusi, da je isto storil kot oče, mati ali brat, sestra. Prav zaradi tega je zgled za večino vzgojiteljev in staršev težavno vzgojno sredstvo. Kdor ga hoče s pridom uporabljati, mora paziti nase, odpravljati svoje napake in se izpopolnjevati.

Neuzgojeni starši se morajo torej na ljubo svojih otrok vzgajati in si prisvajati tisto, kar so v mladosti izpustili. Izkušnje dokazujejo, da sta ob otroku marsikateri oče in mati postal boljša in zrejša človeka.

Ameriška vojaška godba bo gostovala v Avstriji

Danes bo prispela na turnejo po Avstriji ameriška vojaška godba iz Wiesbadena v Zahodni Nemčiji. Poleg snemanja v avstrijskem radiu bo priredil 40-članski ansambel, ki je z velikim uspehom gostoval v številnih državah Evrope in Srednjega vzhoda, štiri koncerte, in sicer 8. novembra na Dunaju, 9. novembra v Linzu, 12. novembra v Celovcu (ob 20. uri

V eni zadnjih števil našega lista smo poročali o letošnjem občnem zboru Kluba slovenskih študentov na Dunaju, na katerem je bilo izvoljeno tudi novo vodstvo. Novi predsednik Pavel Z d o v c je o bistu in ciljih kluba govoril na zadnjem klubskem sestanku, kjer je najprej orisal človeka kot socialno bitje, ki rase, se razvija in najde samega sebe v socialnih realnostih, na drugi strani pa sam po svojem bistvu in svoji dejavnosti sooblikuje družbene enote. Te enote temeljijo na osnovi vrednote ali vrednot, vrednota je jedro in obenem cilj ter gonilna sila dejavnosti. Pod takimi pogoji tudi narod kot naravna skupnost ali občestvo poraja iz sebe organizacije, katerih jedro je vrednota narodnost. V našem slovenskem primeru je prav jezik najvidnejši in najosnovnejši izraz narodne skupnosti. Čim jasnejša je zavest človeka in čim bolj ogrožena je narodnost, tem glasnejša je zahteva po zaščiti in tem bolj čuti zaveden človek potrebo po združitvi sil v organizaciji.

Po kratkem pregledu štiridesetletne zgodovine kluba je njegov novi predsednik nakazal razmere po drugi svetovni vojni in opozoril na naloge, ki jih ima klub tako na znotraj kakor tudi na zunaj. Notranja dejavnost kluba ima za cilj svetovno odprto in praktično narodno izobrazbo svojih članov, vendar v odprti nešovinistični narodni zavesti. Nakazal je konkretne naloge in možnosti za prihodnje mesece, hkrati pa opozoril na bodoče perspektive, ko bo na Dunaju 50 in več slovenskih visokošolcev, "kar je zelo nadebudno, če bomo vnaprej vsi skupaj znali najti pravo, razumno in realno pot".

Druga stran klubske dejavnosti, ki je v zadnjih letih stopila bolj v ospredje, je usmerjena na zunaj. Danes Slovenci v Avstriji nismo več v izolaciji, nismo prepuščeni samim sebi; klub je razumel znamenja novega časa in je navezal stike z osebnostmi avstrijskega javnega življenja. Te stike hoče klub tudi v bodoče vzdrževati in izgrajevati. Danes avstrijske mladinske organizacije same iščejo stike z nami, izdajanje Informacij je odprlo klubu nove perspektive, ki jim hočemo tudi v bodoče slediti. "Stari zidovi se podirajo, odpirajo se nove možnosti — naša vera v dobro voljo Avstrije in človeško rešitev manjšinskega vprašanja se krepi".

V svojem govoru se je predsednik Zdovc dotaknil tudi odnosov kluba do drugih slovenskih organizacij, do starejše generacije in predvsem do mladine. Starejši generaciji, ki je delovala pod mnogo težjimi pogoji in neredko trpela za svoje prepričanje — je dejal — dolgujemo naše spoštovanje, kljub vsej kritičnosti, ki se pripisuje mladini. To-

v Domu glasbe) in 13. novembra v Železnem na Gradiščanskem.

Spored za koncerte v Avstriji obsega 45-minutni prerez skozi stvaritve Georga Gershwin-a ter kompozicije raznih drugih ameriških skladateljev, kot so Count Basie, Cole Porter, Sam Nestico, Joseph Wiggins in Neal Hefti.

Pri naših študentih na Dunaju

da kritični naj bomo tudi napram sebi. Če mladina dela in se trudi ter napravi tu in tam kakšno napako, ji bo to odpušeno, toda za mladino, ki spi in nič ne dela ter zato nima nobene priložnosti delati napake, ni oproščena. Kakor je klub lahko član še kakke druge organizacije, tako hoče gojiti dobre odnose še posebno do društev, iz katerih prihajajo njegovi člani.

Ob koncu je pozval vse člane kluba k skupnemu naporu in delu: nastaja nov čas, odprta so vrata, danes so možnosti, ki nas kličejo v vsej resnosti in odgovornosti na rešitev vprašanj. "Mi ne smemo in ne moremo nazaj v stagnacijo; da pa bomo mogli izpolnjevati svoje dolžnosti, nočemo postavljati na prvo mesto stvari, ki jim gre le drugo ali tretje mesto. Bodimo za mir, za dobre medsebojne odnose!"

Meškov večer v Mariboru

Ob nedavni 90-letnici rojstva pisatelja Ksaverja Meška je priredil Klub koroških Slovencev v Mariboru spominsko slovesnost pod naslovom Meškov večer, ki je zelo lepo uspela. Meška, ki je bil častni član Kluba koroških Slovencev in tesno povezan z njim, je kot pisatelja in človeka orisal prof. Simon Dobernik, medtem ko so pisateljeva dela brali Zmago in Jasna Porekar, Majda Natek in Danica Maklin.

Pevski zbor Kluba koroških Slovencev iz Ljubljane je pod vodstvom Hanzija Novaka zapel vrsto koroških pesmi, ki so bile deležne splošnega priznanja. Na prireditvi sta spregovorila tudi predsednik mariborskega pododbora Tone Brandner in tajnik osrednjega odbora Franjo Staudeker.

Uspele spominske prireditve se je udeležil tudi pisatelj nečak generalni vikar dr. Jožef Meško.

Bogat spored kulturne revije v Št. Vidu

Kulturni referat mesta Št. Vid ob Glini bo v dneh od 13. do 15. novembra že šestič priredil kulturno revijo, katere spored bo spet bogat in pester, razdeljen na glasbeni in literarni del. V glasbenem delu bodo celovški madrigalisti pod vodstvom svojega dirigenta Mittergradneggerja in ansambel graških filharmonikov ob sodelovanju številnih solistov izvajali kompozicije sodobnih avstrijskih skladateljev, medtem ko so v literarnem delu predvideni nastopi znanih koroških in avstrijskih pesnikov in pisateljev, ki bodo brali iz svojih del odnosno bodo njihova dela predstavili priznani umetniki.

Kulturna revija v Št. Vidu ob Glini je že v zadnjih letih pritegnila lepo število poslušalcev, kar je pričakovati tudi letos, saj je znano, da imajo Šentvidčani veliko razumevanje za kulturno-umetniško dejavnost.

KULTURNE DROBTINE

● Ravnatelj Umetnostne galerije v Mariboru Branko Rudolf je prejšnji teden obhajal svoj šestdesetletni življenjski jubilej, ob katerem je bil deležen netlelih čestitk in najboljnih želja. Njegovo ime je neločljivo povezano s slovensko kulturo in umetnostjo, njegova neumorna dejavnost je rodila bogate sadove na raznih področjih. Letos je bil tudi med tistimi, ki so bili nagradi ob začetku mariborske kulturne revije. Čestitkam jubilaru se pridružujemo tudi koroški Slovenci.

● Med nedavnimi poplavi v Zagrebu je bilo poškodovanih ali uničenih tudi mnogo filmov. V skladišču "Morava-film" je voda poškodovala 197 kopij ter znaša škoda okoli 15 milijonov dinarjev, medtem ko je bilo v skladišču "Croatia-film" uničenih 600 kopij in cenijo nastalo škodo na 80 milijonov dinarjev.

● Letošnjo Nobelovo nagrado za fiziko je švedska akademija znanosti podelila trem znanstvenikom: polovico dobi ameriški znanstvenik Charles H. Townes, drugo polovico pa si delita sovjetski znanstvenik Nikolaj G. Basov in Aleksander M. Prohorov. Nobelovo nagrado za kemijo pa je dobila britanska znanstvenica Dorothy Crowfoot-Hodkin.

● V Opatiji je trenutno mednarodni seminar o sistemu izobraževanja odraslih, na katerem sodeluje poleg Jugoslovancev 46 predstavnikov iz 30 držav Evrope, Afrike in Amerike ter nekatere mednarodne organizacije za izobraževanje, med njimi tudi UNESCO — organizacija OZN za kulturo in prosveto.

● Na Reki je izšla knjiga "Bratje v krvi", v kateri sta reška novinarja Aldo Bressan in Luciano Giuricin opisala zgodovino revolucionarnih bojev Italijancev v Jugoslaviji in njihovega sodelovanja v narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije. Gre za vojaški dnevnik 40.000 borcev italijanske narodnosti, izmed katerih jih je 20.000 padlo v bojih proti fašizmu na jugoslovanskih tleh. Knjigo, za katero se močno zanimajo tudi v Italiji, je izdalo in tiskalo koloziško podjetje italijanske manjštine v Istri.

● Na sedežu svetovne organizacije so Dan združenih narodov proslavili z govorom generalnega sekretarja U Tanta in koncertom londonskega simfoničnega orkestra, kateri je izvajal dela Blissa, Brucka, Britna in Bartoka. Hkrati so bili slavnostni koncerti tudi v Parizu, Pragi in Zenevi.

Program za mir in mednarodno sodelovanje 2

IV. Miroljubna koeksistencija in kodifikacija njenih načel v OZN

Upoštevanje načela, razglašena v Bandungu 1955, resolucijo OZN iz 1960, deklaracijo beograjske konference, ustanovno listino Organizacije afriške enotnosti in številne skupne deklaracije voditeljev držav in vlad o miroljubni koeksistenci,

potrjujejo svoje globoko prepričanje, da mora človeštvo v sedanjih razmerah imeti miroljubno koeksistenco za edini način utrjevanja svetovnega miru, ki mora sloneti na svobodi, enakosti in pravičnosti med narodi v novem okviru miroljubnih in skladnih odnosov med državami in narodi sveta, upoštevajoč dejstvo, da je načelo miroljubne koeksistence zasnovano na pravici vseh narodov, da so svobodni in da si izbirajo politične, gospodarske in družbene sisteme v skladu s svojo nacionalno identiteto in s svojimi ideali, ter da je to načelo v nasprotju z vsako obliko tuje nadvlade,

trdno prepričani, da so popolna prepoved grožnje s silo in uporabe sile, odkrite ali prikrte, opustitev vseh oblik prisiljevanja v mednarodnih odnosih, ukinitve neenakopravnih odnosov in izboljševanje mednarodnega sodelovanja z namenom, da bi pospešili gospodarski, družbeni in kulturni razvoj, potrebni pogoji za ohranitev miru in splošni napredek človeštva,

voditelji držav in vlad slovesno razglašajo naslednja temeljna načela miroljubne koeksistence:

● Pravica do popolne neodvisnosti, ki je nedotakljiva pravica, mora biti takoj in brezpogojno priznana kot pravica, ki pripada vsem narodom v skladu z ustanovno listino in resolucijami Generalne skupščine OZN, in dolžnost vseh držav je, da to pravico spoštujejo in olajšujejo njeno uporabo.

● Pravico do samoodločbe, ki je nedotakljiva pravica, je treba priznati kot pravico, ki pripada vsem narodom in v skladu s tem imajo vse dežele in narodi pravico odločati o svojem političnem statusu in svobodno ubirati pot svojega gospodarskega, socialnega in kulturnega razvoja, brez zastranjanja ali oviranja.

● Miroljubna koeksistencija med državami z različnimi družbenimi in političnimi sistemi je možna in potrebna, ta koeksistencija favorizira navezovanje dobrih sosedstvenih odnosov med državami z namenom, da bi ustvarili trajen mir in splošno blaginjo.

● Suvereno enakost držav je treba priznati in spoštovati. Ta vključuje pravico vseh narodov do svobodnega izkoriščanja njihovega naravnega bogastva.

● Države morajo opustiti vsako uporabo grožnje ali sile, naperjene proti ozemeljski integriteti in politični neodvisnosti drugih držav, ne sme se priznati noben položaj, ki bi nastal z grožnjo ali uporabo sile, in zlasti sedanje meje držav morajo biti nedotakljive. V skladu s tem mora

vsaka država opustiti vmešavanje v zadeve drugih držav, odkrito ali prikrito ali s subverzijo in raznimi oblikami političnega, gospodarskega in vojaškega pritiska. Omenjene spore je treba poravnovati na miroljuben način. Še več, razglašajo, da je dolžnost držav, ne priznati nobenega položaja, kakršni bi nastal z grožnjo ali uporabo sile, ki se z njo kršijo določbe ustanovne listine OZN.

● Vse države morajo spoštovati osnovne pravice in svoboščine človekove osebnosti in enakost vseh narodov in ras.

● Vse mednarodne spopade je treba urediti po miroljubni poti, v duhu medsebojnega zaupanja in na podlagi enakosti in suverenosti, tako da pravičnost in zakonite pravice ne bodo trpele; vse države se morajo posvetiti pospeševanju in uveljavljanju ukrepov z namenom, da bi se zmanjšala mednarodna napetost in da bi dosegli splošno in popolno razorožitev.

● Vse države morajo sodelovati z namenom, da bi pospešili gospodarski razvoj na svetu, zlasti pa v državah, ki so na poti razvoja. To sodelovanje, katerega smoter mora biti zožitev prepada, ki se zdaj širi med življenjskim standardom držav v razvoju in razvitih držav, je nujno potrebno za ohranitev trajnega miru.

● Države morajo zvesto izpolnjevati svoje mednarodne obveznosti v skladu z načeli in cilji OZN.

Konferenca priporoča Generalni skupščini OZN, naj ob svoji dvajsetletnici sprejme deklaracijo o načelih miroljubne koeksistence. Ta de-

klaracija bo pomemben korak na poti do kodifikacije teh načel.

V. Spoštovanje suverenosti držav in njihove ozemeljske integritete; problemi razcepljenih narodov

Konferenca voditeljev držav ali vlad razglašajo svojo popolno privzetost osnovnemu načelu mednarodnih odnosov, po katerem sta suverenost in ozemeljska integriteta vseh držav, velikih in majhnih, nedotakljivi in ju je treba spoštovati.

Glede na to, da so države, udeležene konference, povečini dosegle svojo nacionalno neodvisnost po več letih boja, potrjujejo svojo trdno odločenost, da se z vsemi sredstvi, ki so v njihovi moči, upro vsakemu poskusu, da bi okrnili njihovo suverenost in kršili njihovo ozemeljsko integriteto. Zavezujejo se, da bodo spoštovali meje, kakršne so bile, ko so dežele postale neodvisne; pri vsem tem je treba dele ozemelj, ki so jih odvzele okupacijske sile in jih spremenile v avtonomne baze za svoje cilje v času neodvisnosti, vrniti zainteresiranim deželanom.

Konferenca slovesno potrjuje pravico vseh narodov, da sprejmejo tisto obliko državne ureditve, o kateri sodijo, da najbolj ustreza njihovemu razvoju.

Konferenca sodi, da je eden izmed vzrokov mednarodne napetosti v problemu razcepljenih narodov. Izraža svoje popolne simpatije z narodi takšnih dežel in podpira njihovo željo, da dosežejo enotnost. Poziva zainteresirane dežele, da iščejo pravično in trajno rešitev z namenom, da se združijo njihova ozemlja z miroljubnimi metodami, brez zunanjega vmešavanja ali pri-

tiska. Sodi, da uporaba grožnje ali sile ne more pripeljati do zadovoljive rešitve in da lahko samo ogrozi mednarodno varnost.

V skrbih zaradi položaja v zvezi s Ciprom poziva konferenca vse države, da v skladu s svojimi obveznostmi glede na ustanovno listino OZN spoštujejo suverenost, enotnost, neodvisnost in ozemeljsko integriteto Cipra ter opustijo vsako grožnjo ali uporabo sile ali intervencijo, naperjeno proti Cipru, in vsakršna prizadevanja, vsiliti Cipru krivične rešitve, nesprejemljive za ciprsko ljudstvo. Ciper kot enakopraven član Združenih narodov ima pravico, da uživa in mora uživati neomejeno in nemoteno suverenost in neodvisnost ter mora omogočiti svojemu ljudstvu, da svobodno, brez kakršne zunanje intervencije ali vmešavanja, začrta politično prihodnost dežele na podlagi načel samoodločbe, v skladu z ustanovno listino OZN.

Konferenca sodi, da so tuj pritisk in intervencija z namenom, vsiliti spremembe političnemu, gospodarskemu in družbenemu sistemu, ki si ga je izbrala kakšna dežela, v nasprotju z načeli mednarodnega prava in miroljubne koeksistence, ter glede na to zahteva od vlade Amerike, da odstrani svojo trgovinsko in gospodarsko blokado, ki jo izvaja proti Kubi. Konferenca tudi ugotavlja pripravljenost kubanske vlade, da poravnava svoje spore z Ameriko na enakopravni podlagi, ter poziva ti dve vladi, da se začneta pogajati v ta namen, v skladu z načeli miroljubne koeksistence in mednarodnega sodelovanja.

(Dalje prihodnjič)

Medved v Slovenjem Plajberku:

Za čigave koristi gre?

Ko se je pred tedni pojavil v Slovenjem Plajberku medved samotar, ki je po splošnem mnenju najbolj podivjan in nevaren, je domače prebivalstvo upravičeno dvignilo hrup in zahtevalo njegov odstrel. V Celovcu pa so bili drugega mnenja. Bagatelizirali so škodo, ki jo je začel povzročati med ovčami, sklicevali so se na njegovo zaščito in izdali celo odlok, po katerem je njegov odstrel pod kaznijo prepovedan.

Medved sedaj že tedne lahko nemoteno dela škodo in ogroža življenje prebivalstva, ki gre v teh samotnih krajih za delom, zlasti pa življenje otrok, ki hodijo po samotnih poteh in stezah v šolo. Zadnji dogodki, ko je n. pr. kosmatinca samotarja ponoči srečal kmet na poti domov v Brodi in ko je par dni navrh na nasprotni strani Slovenjega Plajberka, v Zingerci, raztrgal šest ali sedem ovac, njegovo nevarnost še bolj ponazarjajo. Jasno je, da bo sedaj, ko se je zanj pričel čas stradanja, medved še bolj krvoloč in za prebivalstvo še bolj nevaren.

Plajberžani so upravičeno zaskrbljeni, še bolj upravičeno pa so ogorčeni nad brezbriznostjo krogov v Celovcu. V zadnjih 14 dneh sta se na pristojnih mestih zglasili že dve delegaciji, najprej delegacija, ki jo je vodil svetnik okrajne kmečke zbornice Valentin Waldhauser, p. d. Podnar v Zabnici, za njo pa v ponedeljek delegacija občine, ki jo je vodil župan Simon Waldhauser. Obe delegaciji sta zahtevali odstrel medveda in odškodnino za 94 ovac, ki jih je po ugotovitvi občine medved doslej raztrgal.

Kljub vsemu pa medveda še vedno štiti odlok pristojnega referenta deželne vlade, ki prepoveduje njegov odstrel. Ta odlok izroča medvedu na voljo več kot 500 prebivalcev te občine. Čigave koristi potemtakem zastopajo pri deželni vladi? Koristi domačih prebivalcev gotovo ne, kajti omenjeni odlok postavlja le-te v položaj, v katerem so živeli pred stoletji, ko je bila fevdalni gospodi divjačina več vredna, kot človeško življenje in imetje.

Plaz v Črnem vrhu ogroža Zavoze

V nedeljo bi v gorski vasi Zavoze v občini Šmarjeta v Rožu kmalu prišlo do velike katastrofe. V Črnem vrhu, okoli 300 m nad vasjo, se je pričel proti dolini pomikati plaz, ki je zajel vaški potok. Za jezom se je pričela naglo nabirati voda, ki je kmalu predrila jez in se, trgajoč drevje in skale, vlija proti vasi in po okoliškem polju ter raztrgala zavoško cesto v dolžini 250 m. Veliko škodo je pri tem utrpel gozd-

Spomnili smo se svojih padlih borcev za svobodo

Zvesti antifašistični tradiciji smo se koroški Slovenci ob Dnevu mrtvih spomnili tudi svojih žrtev in junakov, ki so dali svoje življenje v borbi proti fašizmu za našo osvoboditev in zopetno povrnitev na domove. Na 39 pokopališčih, kjer so po naših krajih grobovi in grobišča več kot 400 partizanov, ki so v času po množičnem izseljevanju 14. in 15. aprila 1942 do 12. maja 1945 padli za našo osvoboditev ter za osvoboditev, samostojnost in neodvisnost Avstrije, so bila grobišča za ta dan lepo urejena, naše ljudstvo pa je nanosilo na nje obilo cvetja. Na Dan mrtvih so bili na grobovih tudi venci, ki jih je položila Zveza koroških partizanov, in venci Generalnega konzulata SFR Jugoslavije v Celovcu. V teh dneh je ljudstvo na grobovih svojih padlih borcev za svobodo tudi pridno prižigalo sveče.

V nedeljo je bila tudi na graškem osrednjem pokopališču pred spomenikom žrtev fašističnega nasilja veličastna žalna svečanost, katere se je udeležilo 500 svojcev žrtev fašističnega nasilja in predstavnikov družbenopolitičnih in antifašističnih organizacij iz Štajerske ter mariborskega in celjskega okraja. Pred komemoracijo na pokopališču so žalni gostje na čelu z namestnikom štajerskega deželnega glavarja Matznerjem počastili spomin na žrtve, ki so jih obglavili v zaporih graškega deželnega sodišča, pred spomenikom na pokopališču pa sta spregovorila namestnik deželnega glavarja Matzner in predsednik občinske skupščine Maribor, Mirko Žlender.

Občina Sele ima veliko problemov

Pred kratkim je sklical selski župan občinski odbor na sejo, katere dnevni red je obsegal 12 točk, vsled česar je trajala več kot 5 ur. Na seji so bili navzoči vsi odbor-niki.

Po čitanju zapisnika zadnje seje je občinski odbor na sejo, katere dnevni red je mo Janeza Kropivnika p. d. Gašperja v Zgornjem Kotu, v katerem se je zahvalil občinskemu odboru za prispevek pri gradnji ceste do svoje kmetije. To je vredno, da omenimo zaradi tega, ker se obračajo ljudje tekom leta z raznimi prošnjami na občino — katerim ta po možnosti tudi ustreže — zahvaliti se za izkazano pomoč pa skoraj vsi pozabijo.

Ansambel Boris Frank v Borovljah

V ponedeljek, 9. novembra zvečer ob 8. uri nastopi v kinodvorani v Borovljah ansambel Borisa Franka s pevko Danico Filipičevo in z napovedovalcem Tinom Gösslom. Predprodaja vstopnic v trafiki Outschar v Borovljah.

Občinski tajnik je prebral tudi pismo poštne uprave v Borovljah, s katerim je odbila prošnjo za dostavljanje pošte v Srednji Kot. V tej zadevi ni spregovorjena zadnja beseda, kajli kakor je slišati, je poštna uprava do svoje odločitve prišla, ker je poslušala samo nasvete svojih stalnih selskih „svetovalcev“. Prebivalci Srednjega Kotla se bodo še naprej borili za enakovrednost vseh občanov.

V svojem poročilu o stanju blagajne je občinski odbornik Herman Velik povedal, da je bila blagajna pregledana 8. septembra t. l. in da je bilo pri tem ugotovljeno, da je blagajniško poslovanje v redu. Zahvalil se je tajniku Nandeju in njegovi pomočnici Marici Čebul za njuno vestno in natančno delo. — Kakor je slišati, sta oba nameščena lahko zgled drugim občinskim uslužbencem v deželi.

Občinski odbor se je nato bavil z nekaterimi problemi v Zgornjem Kotu, pri čemer je sklenil, da bo občina prevzela delež za elektrifikacijo ljudske šole v Kotu v znesku 25.000 šilingov. S tem bodo deleži ostalih interesentov na elektrifikaciji Kotla nekoliko znižani. Nadalje je občinski odbor tudi sklenil, da bo občina poskrbela za pluzenje ceste v Zgornji Kol. Upamo, da bo to storjeno, preden zapade sneg.

Velike težave povzroča občini pomanjkanje prostorov za parkiranje avtomobilov na selski vasi. Oneča pred Falijem je vedno hujša. Poleti še nekam gre, ker si ljudje pomagajo s tem, da potisnejo svoja vozila na travnike, kar pa povzroča nezadovoljstvo lastnikov. Pozimi, jeseni in pomladi pa je v tem pogledu položaj nevzdržen. Maži in Hus bosta morala prej ali slej pomagati občini in ji dati nekaj sveta v najem ali pa ga ji prodati, da bo tam uredila javne parkirne prostore.

Prevoz šolarjev iz Šajde v selsko šolo in v glavno šolo v Borovlje je zadnje čase zelo razburjal duhove nekaterih občinskih odbornikov in ljudi iz Šajde. Pri tem se je pokazalo, da jim ni šlo toliko za otroke, kot za koristi posameznih „možijev“, ki so pri tem želeli izbiti nekaj osebnih zaslug. Čudimo se, zakaj se že sedaj tako ženejo, ko vedo, da so jim občinski stolčki še dobrih 5 let sigurni.

Šajdarjem je dala občina prispevek 2000 šilingov za popravilo njihove ceste. Kakor pa pravijo, je vse delo zastoj, dokler ne bo cesta nad Zvižajem razširjena in dokler ne bo dobila na obeh straneh odtočni jarek.

Ob koncu seje so odborniki načeli še nekaj drugih vprašanj, za katere pa bo mogoče ustrezno rešitev najti šele s časom. Rim menda tudi niso sezidali v enem dnevu.

Prihodnji plemenski sejmi

- V sredo 11. novembra 1964, bo v ST. VIDU ob Glini plemenski sejem za simodolsko govedo (biki, krave in telice). Pričetek ob 9.30 uri.
- V četrtek, 19. novembra, bo v LEOBNU plemenski sejem za biko, krave in telice rumenega goveda.
- V petek, 20. novembra 1964, bo v LIENZU plemenski sejem za krave in telice pincgavskega goveda.
- V sredo, 25. novembra 1964, bo v Leobnu plemenski sejem za biko, krave in telice simodolskega goveda.

KOLEDAR

Petek, 6. november: Lenart
Sobota, 7. november: Engelbert
Nedelja, 8. november: Bogomir
Ponedeljek, 9. november: Teodor
Torek, 10. november: Andrej
Sreda, 11. november: Martin
Četrtek, 12. november: Martin

Zimski letalski promet AUA

S 1. novembrom je AUA spremenila svoj letalski red. Razen v nedeljah je Celovec po letalskih zvezah povezan z Dunajem vsak dan z enim letalom. Le-to vzleti iz Celovca ob 13.55 uri in pristane na Dunaju ob 15.40 uri. Z Dunaja vzleti letalo proti Celovcu vsak dan ob 11.25 uri in pristane v Celovcu ob 13.20 uri.

Prometni urad AUA v Celovcu, Postgasse, bo tudi pozimi odprt in sicer od ponedeljka do petka vsak dan od 8. do 12. ure in od 14. do 18. ure, v sobotah pa od 8. do 13. ure.

Starostne rente bodo povišane

Tekom prihodnjega leta bodo starostne rente zvišane za 70 šilingov mesečno. Potrebna sredstva so že vnešena v osnutek zveznega proračuna.

Po sporazumu med vladnima stranikama bo zvišanje izvedeno v dveh etapah in sicer bodo rente s 1. januarjem 1965 zvišane za 35 šilingov, s 1. julijem pa za nadaljnjih 35 šilingov. Tega zvišanja bodo deležni vsi, ki so že doslej k svoji renti prejeli izravnavno doklado (Ausgleichszulage). Zakonski par iz te skupine rentnikov bo od 1. januarja 1965 dobil 1220 šilingov rente, od 1. julija 1965 pa 1255 šilingov. Neoženjeni rentniki, vdovci in vdove bodo od 1. januarja 1965 dobili 875 šilingov mesečne rente, od 1. julija 1965 pa 910 šilingov. Podobno se bo zvišala renta za otroke, ki so osiroteli po rentnikih. K ravnokar navedenim zneskom pride še 30 šilingov mesečne doklade za stanovanje.

Na Radišah

bodo v nedeljo, 8. novembra ob 15. uri v farni dvorani ponovno gostovali študentje (oder mladje) z veseloigro „Scapinove zvižaje“. Prisrčno vabljeni!

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

BLAČE. — Med 21 koroškimi občinami, ki jih je Avstrijska občinska zveza označila za kraje oddiha, so tudi Blače. Na dvojezičnem ozemlju sta ta naziv dobili še občini Marija na Zilji in Gozdanje.

BISTRICA V ROŽU. — Kakor je bilo slišati v deželnem zboru, zavlačuje finančno ministrstvo pričetek tukajšnje elektrarne, ker osporava pogodbo med ŐDK in KELAG glede soudeležbe in dobave toka iz elektrarne v Kazazah. Dokler to vprašanje ni rešeno, ni mogoče misliti na podobno pogodbo za tukajšnjo elektrarno.

SVETNA VAS. — Če bo v prihodnjih tednih vreme še ugodno, bo še letos zgotovljen smučarski lift od Jožofa na vrh Zingarce, ki bo premostil 400 m višinske razlike.

BOROVLE. — Nameščenelec KESTAGA Kurt Nussbaumer je ponosen na svoj uspeh pri ribolovu v Dravi, kjer je pred kratkim dobil na trnek sulca, ki je bil 122 cm dolg in 20,5 kg težak.

CELOVEC. — Tovarna čevljev Neuner v Celovcu je po drugi svetovni vojni izdelala že 10 milijonov čevljev. Njen letni izvoz bo letos narasel na 100.000 čevljev. — Iz Celovca se odpravlja petčlanska ekspedicija na 20.000 km dolgo pot v Afriko, kjer bo raziskala pogorje Tibetsi.

APAČE. — V nedeljskih jutranjih urah je v jezu elektrarne v Borovnici pri Homelšah z avtomobilom utonil 30-letni delavec Alfred Woschitz iz Spodnje vesce pri Šmarjeti v Rožu.

GOSELNA VAS. — Po sklepu občine Dobrla vas bo dobilo Goselnovaško jezero dvoje kopališč. Na zahodni strani jezera bo zgradila kopališče uprava samostana, občina pa ga bo zgradila na vzhodni strani.

PLIBERK. — V nedeljo teden bo tukaj občinska slavnost, ko bo občina predala novo občinsko hišo svojemu namenu. Na nedavni občinski seji pa je bila sklenjena prodaja poslopja bivše občine Libuče.

PUDAB. — V četrtek minulega tedna je postala štiriletna Ana Srienec žrtev prometne nesreče. Ko je neprevidno skočila na cesto, je prišla pod kolesa tovornjaka in je obležala mrtva na cesti.

N a z n a n i l o

V četrtek, 26. novembra 1964, dopoldne ob 9. uri bo v prostorih Koroške delavske zbornice v Celovcu

OBČNI ZBOR SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE

Občni zbor bo povezan z zanimivimi gospodarskimi, komunalnimi in kmetijskimi predavanji in bo zaradi tega trajal ves dan.

Kotiček za delavce in nameščence:

Končanje službenega razmerja

Navadno konča službeno razmerje z odpovedjo bodisi s strani delojemalca ali delodajalca. Razen izjem pri odpovedih ni treba navesti vzrokov odpovedi. Kar pa je pri odpovedih važno, sta čas in termin odpovedi, ki sta določena bodisi v kolektivnih ali osebnih pogodbah, bodisi v tozadevnih zakonih. Vsekakor mora čas med dnevom izročitve odpovedi in med dnevom končanja službenega razmerja odgovarjati predpisom pogodbe, oziroma kjer te ni, pa predpisom tozadevnega zakona.

Službeno razmerje je mogoče odpovedati tudi začasa bolniškega stanja. Tudi v tem primeru veljajo običajni predpisi in določila pogodb, treba pa je vedeti, da v tem primeru delojemalec ne sme biti prikrajšan za bolniško odpravnino, ki mu po zakonu pripada.

Če je bilo službeno razmerje sklenjeno samo za določen čas, preneha s potekom tega časa brez potrebe kakršnekoli odpovedi. Če službeno razmerje po preteku tega časa brez izrecne nove pogodbe traja še naprej — pa čeprav morebiti samo en dan — stopijo v

veljavo določila pristojne kolektivne pogodbe ali zakona.

Službeno razmerje lahko preneha tudi z brezpogojnim odpustom s strani delodajalca ali brezpogojnim končanjem službenega razmerja s strani delojemalca. V obeh primerih mora biti končanje službenega razmerja v skladu s tozadevnimi predpisi kolektivne pogodbe ali zakona. V nasprotnem primeru je partner, ki je izrekel brezpogojno končanje službenega razmerja, dolžan plačati drugemu odpovedno odškodnino, če je bil to delodajalec, pa tudi odpravnino, odpravnino za dopust, božično remuneracijo in podobno.

V obojestranskem sporazumu službeno razmerje lahko konča vsak čas in brez vsakega vzroka. V tem primeru je priporočljivo, da se sporazum napravi pismeno. Sploh je priporočljivo, da ob vsakem končanju službenega razmerja — ko sta obojestransko izpolnila vse formalnosti — delojemalec in delodajalec pismeno potrdita, da iz končanja službenega razmerja nimata eden do drugega nobenih zahtev več.

Sonce je najbližja zvezda

Stoletja prej, ko so poznali razdaljo do katerekoli zvezde, je veliki fizik Isaac Newton pravilno domneval, da so zvezde oddaljena Sonca, tako zelo oddaljena, da ne moremo videti njihove površine, posebno ne s tedanjimi teleskopi. Tudi z današnjimi orjaškimi teleskopi je še ne moremo. Sonce je torej edina zvezda, ki jo lahko vidimo »v prvem planu«, kot bi rekli filmski ljudje.

Še večje se nam seveda pokaže v teleskopu ali skozi lečo kamere. Koristno je opazovati vesolje iz najvišjih plasti atmosfere. Šele na ta način se je astronomom posrečilo slikati sončno površino. Fotografije z opazovalnih balonov so pokazale, da ta še zdaleč ni gladka. Razbita je na tisoče in tisoče »celic«. Večina astronomov se strinja v mnenju, da so svetle točke na sončni površini zgornje ploskve stebrov zarečnih plinov, ki bruhajo iz notranjosti Sonca na površini. Ko se ohlajajo, se začnejo nižati in postajajo temnejši: to so temna »zrna« na površini Sonca. Povprečno ima vsak tak plinasti stebel življenjsko dobo pet minut. Slike istega sektorja sončne površine, posnete v časovnem razdobju petih minut, kažejo popolnoma spremenjen razpored belih in črnih »zrn«.

Poleg teh stalnih izbruhov plinov nastajajo še drugi, redkajši, a mogočnejši. To so orjaške »bakle«, ki se čisto raztezajo po milijoni kvadratnih kilometrov sončne površine. Razlagajo si jih tako, da se nenadoma sprosti energija, ki jo je »zajezilo« močno magnetno polje. V petih do desetih minutah, ko bakla najbolj žari, izbruhne pravi slap energije na ultravijoličnem koncu spektra. To povečano sevanje zmede plasti ionosfere, od katere se odbijajo radijski valovi, in povzroča močne motnje. Bakle pošiljajo v vesolje tudi lastne radijske signale, ki jih radijski teleskopi na Zemlji zlahka ujamejo.

Najlepše lahko slikamo sončno površino s kamerami, opremljenimi s filtri, ki prepuščajo samo določeno valovno dolžino — predvsem valovno dolžino svetlobe, ki jo izžarevata vodik in helij (izbruhe na sončni površini sestavljata predvsem ta dva plina). Na takih slikah jasno opazimo še en pojav, namreč skupine sončnih peg. Pojavljajo se kot nepravilne črne luknje na sončni površini. Pa niso niti črne niti luknje. Gre za ogromna področja, kjer nekaj dni ali tednov Sonce ne izžareva običajne količine energije. Zato so ta področja relativno hladna. Toda temnejša so videti samo v primerjavi z bolj vročo okolico. (Tudi če bi lahko gledali samo v sončno pego, bi vas njen sijaj oslepil.) Energija, ki jo združujejo sončne pege, se mora sprostiti kje drugje. In res je v bližini peg največ izbruhov bakel.

Sončne pege, ki nastopajo v ciklih vsakih enajst let, povzročajo prav take motnje kot bakle. Magnetni viharji zmedejo radijske oddaje in imajo še druge nevarne posledice, na njihov račun pa gre tudi pojav čudovitega severnega sija.

Zanesljive razlage za sončne pege in njihov 11-letni cikel znanstveniki niso še dognali. Zdi se pa, da je vzrok tem pojavom neenakomerna rotacija Sonca. Ekvatorialna področja Sonca se vrte hitreje (25 dni) kot področja v

Voda – gorivo bodočnosti

Gorivo, ki na našem planetu največ obeta, je voda! Do te ugotovitve so prišli po vsem različnih poteh predstavniki številnih znanstvenih vej. Računi fizikov, na primer, so pokazali, da da »izgorevanje« težkega vodika, ki ga vsebuje liter vode, isto energijo kot 300 litrov bencina. Atomske reakcije bodo naša morja in oceane spremenila v »bencin«. Hidrologi predlagajo, naj bi izkoriščali stalno energijo plime. Geologi menijo, da so energija bodočnosti — podzemne vode.

V Sovjetski zvezi je zelo pomembna energija globokih termalnih vod. V povprečju so zaloge termalnih vod na Zemlji enake polovici vod, ki jih vsebujejo svi svetovni oceani. Ta »goreči ocean« je že pripravljen izvor za oskrbovanje s toploto in energijo.

Na podzemno toplino ne računamo zgolj zaradi tega, ker so zaloge premoga, nafte in zemeljskega plina omejene in ker jih moramo zategadelj racionalno izkoriščati, temveč tudi zaradi tega, ker je izkoriščanje vroče vode in pare ekonomičnejše kot izogrevanje goriv, posebno v krajih, kamor morajo goriva dovažati. Poskusi so pokazali, da se stroški vrtanja, geotermičnega parka in prevajanja toplote amortizirajo že po treh do štirih letih, izvor vode in pare pa lahko deluje tudi 20 do 40 let.

Globinsko toploto Zemlje lahko izkoriščamo za objekte družbenega standarda, za elektrifikacijo mest, v proizvodnji povrtin in sočivja. Zemeljske »peči« manjšajo porabo deficitarnih goriv, vsi stroški, povezani s prelivanjem goriv v toploto, pa

bližini tečajev (33 dni). To je mogoče, ker je sonce plinasto in ne trdno telo.

Opazovanje Sonca je zelo važno. Številne opazovalnice po vsem svetu se posvečajo samo temu nebesnemu telesu. Ne gre samo za znanstvene raziskave, ampak za napovedovanje radijskih motenj in magnetnih viharjev. Zadnje čase so dobile še novo nalogo: opazovati morajo na nevarna obdobja, ko ne bi bilo dobro pošiljati v vesolje astronautov. Kadar je sončna aktivnost na višku, bombardira Zemljo pravi dež radioaktivnih delcev, pred katerimi nas ščiti atmosfera, ki pa bi bili človeku nad zaščitno zračno plastjo izredno nevarni.

Sončne opazovalnice raziskujejo tudi spektrum korone. Do nedavnega je bila žareča sončna atmosfera vidna samo ob popolnem sončnem mrku. Zdaj jo lahko opazovalnice slikajo kadarkoli.

Korona je nekak radijski oddajnik Sonca. Molekule v njenih razredčenih plinih se gibljejo tako, da nastajajo radijski in svetlobni valovi. Zato morajo observatoriji vsak dan nadzirati tudi radijske valove s Sonca.

Prav za konec smo pustili najvažnejše dejstvo o Soncu: sije in žari. In to tako svetlo kot tisoč trilijonov (število z 21 ničlami) 1000-vatnih žarnic. Vsako sekundo pošlje v vesolje štiri tisoč kvintilijonov (število s 33 ničlami) ergov energije. To dela že nekaj milijonov — recimo raje milijard — let in s precejšnjo gotovostjo lahko upamo, da bo žarelo še prav toliko časa.

postanejo nepotrebni. Razen tega postaja zrak čistejši, delovni pogoji pa boljši, saj se mesta osvobajajo dima termoelektrarn in kurilnic.

Številne termalne vode so polne mineralov. Žveplo, jod, bron, kalijeve in druge soli v njih zanimajo kemično industrijo. Zato velja razmišljati o kompleksnem izkoriščanju podzemnih vod in pripravljati posebne metode odvajanja važnih kemikalij iz njih. Pri tem pa ne smemo pozabiti na zdravilne sposobnosti vode.

Globinska toplota je očitno celo važna za gospodarstvo. V Sovjetski zvezi so se odločili, da bodo praktično izkoristili najbolj ekonomične termalne vrelce ter mešanice vode in pare. Odločili so se, da bodo termalne vode industrijsko izkoriščali tam, kjer so z vrtanjem že prišli do vročih vod, na področjih, kjer je dovolj globokih vrtin. Takih krajev je v Sovjetski zvezi precej, med drugim tudi v pustih predelih Kazahstana in Sibirije.

Na Kamčatki so doslej odkrili 116 skupin termalnih izvirov. Najzanimivejši so izviri, ki dajo v enem dnevu 32 milijard kalorij energije (ta količina je enaka energiji, ki jo dobe z izkoriščanjem 6,4 milijona ton navadnega goriva).

Podatki sibirskega oddelka geološkega inštituta so pokazali, da lahko mesto Petropavlovsk (140.000 prebivalcev) popolnoma termoficirajo s pomočjo izvira toplote vulkanskega porekla s temperaturo do 150 stopinj. Prvi del izgradnje bo zagotovil osnovno oskrbo mesta in predmestja s toploto, veljal pa bo največ 27 milijonov rubljev. Gorivo ki ga morajo danes dovažati, velja 15,5 milijona letno.

Inštitut za površine se je odločil, da bo zgradil kombinat, ki bo lahko s pomočjo

izkoriščanja termalnih voda proizvedel letno 6500 centov povrtin.

Izkoriščanje Zemljine globinske toplote je torej praktična naloga današnjega časa. Ta naloga seveda ni preprosta. Ne zaradi tega, ker bi ne bilo dovolj podjetij za raziskavo vrtin, potem ko se pojavijo termalne vode, temveč zaradi tega, ker raziskave ne izvajajo kompleksno. Dogaja se na primer, da večkrat ponavljajo raziskave, ki so jih drugi že opravili.

Brez dvoma bodo pri izpolnjevanju teh novih, velikih nalog na vsem področju sodelovale različne znanstveno-raziskovalne in proizvodne ustanove ter organizacije.

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Pred nekaj leti je vzbudil po vsem svetu veliko pozornost nov način gradnje oceanskih ladij. Sistem predvideva dvoje trupov, ki sta med seboj povezana. Vsak trup ima svoj lasni pogonski motor. Ladja, gajana na tak način, je mnogo bolj stabilna, nudi večji upor velikim valovom in z njo lažje manevrirajo. Nova načina gradnje so se prvi poslužili Japonci, ki grade v ladjedelnici mesta Kobe prvo tako ladjo. Preračunali so, da bo gradnja celo cenejša in pa lažja, ker bodo izdelali vsak trup posebej in ju šele nato sestavili. In končno: po novem sistemu bo ladja po predvidenih razunih dosegla tudi večjo hitrost.

● Nekateri izkušeni nabiralci gob trde, da rastejo gobe posebno lakral, ko med dežjem močno grmi. Ker so to lahko samo domneve, ki nimajo znanstvene podlage, jim seveda nihče ne verjame. Na več ameriških letališčih, kjer vzletajo in pristajajo reaktivna letala, pa so opazili, da raste v bližnjih gozdovih in obrobah travnikov nenavadno veliko gob. Povezave med pokanjem reaktivcev in grmenjem pa morda le ni naključje.

● Švedski inženirji in geologi so izdelali sistem, po katerem bodo v katerem koli kraju na zemlji lahko 5-6 ur vnaprej napovedali potres. Potrebno bi bilo zgraditi po vsem svetu seizmografske radiosonde, ki bi bile vsaj 10 km pod zemljo in povezane z avtomatičnim oddajnikom na zemeljski površini. Sistem obveščanja bi bil podoben današnjim avtomatskim meteorološkim postojam. Čim globlje bi položili sonde, tem večja točnost napovedi bi bila mogoča. Praktično se stalno premikajo zemeljske plasti zaradi izravnave notranjih napetosti, vendar geologi lahko razberejo iz krivulj skorajšnje večje premike in s tem potrese. Švedski znanstveniki pravijo, da bo potrebno po končni izgradnji sond še najmanj dve leti poizkusov, da bodo dobili take izkušnje, ki ne bodo dovedle do napačnih alarmov za nevarnost.

● Na Češkem so izdelali prvo transistorsko televizijsko snemalno kamero, ki ima z izjemo osrednje Vidicon cevi samo transistore. 12-voltna baterija oskrbuje kamero z električnim tokom. Kamera je zelo majhnih razsežnosti, tehtja komaj 4,5 kg in jo lahko uporabljajo za 405, 525 in 625-vrstni sistem — prav tako pa tudi za frekvenci 50 in 60 Hz.

Vretenčarjev letalcev je le malo

Ptice so seveda izvzete. Med prave letalce potem lahko prištevamo samo še netopirje. Drugi zastopniki »letalcev« pa ne letijo, ampak jadrajo ali se spuščajo. Značilen je primer letetič veveric, teh malih živali z mehkim krznom. Tedaj, ko iztegnejo noge, se razpne tudi kot harmonika zložena koža in se spremeni v »krila«. Veverica s temi krili ne zamahuje, niti frfota, marveč se z višje točke spušča na nižjo, z višjega drevesa na nižjega. Podobno je pri letetič kuščarjih in letetič makaku. Tudi letete ribe ne zaslužijo tega vzdevala, saj se poženejo iz vode, razširijo svoje široke plavuti in se nato v zraku spretno lovijo sve dotlej, dokler jih nosi zagonski moment.

Pogosto slišimo tudi zgodbe o letetič kačah. Vprašanje, če take zares živijo, je več ko utemeljeno. V strogem pomenu besede kače gotovo ne letijo. Vendar pa so kače, ki jadrajo. Podobno kot veverice se poganjajo z drevesa na drugo nižje tudi do treh metrov oddaljeno sosedno drevo. Pred »poletom« se kača zravna, po dolžini usloči in razširi. Med temi jadralskimi kačami so tudi čudoviti skalalci. Ko usekajo, se povsem odženejo od tal. Neka azijska zlato črna drevesna kača pa s tal lovi majhne ptice v letu.

Okameneli smehljaj

JOŽE
CIUHA

Med ložo in odrom je bilo plesišče. Ob baru so bili običajni visoki stolčki, za pultom pa skoraj bele maske japonskih deklet, ki so mešale pijače. Na belini njihovih obrazov so se temno črtale samo obrvi, oči in polna, obarvana usta. Cocktaile so mešale z veliko računstvijo in brezdušnostjo v izrazu. Obrazi so bili videti mladi, vendar bi v njih težko odkril kakršnokoli potezo mladosti. Bile so lepe kot dekleta na lepakih raznih letalskih družb, ki mamijo z eksotiko. Njih glave bi lahko obslikal z orhidejami in dobil svojevrstne oltarne podobe.

Prvi občutki so bili prijetni: zato, ker sem se po zahtli soparnosti znašel v hlajenem prostoru.

Komaj sem sedel, je prišla Noi. Imela je temno rdečo večerno obleko iz kitajske svile. Na ustnicah je bilo več rdečila kot v letalu in tudi obrvi je imela močnejše poudarjene. Usedla se je. Vtem ko sem jo meril s pogledi, je kot v zadregi rekla:

„Sem mar drugačna kot popoldne?“

Prišel je natakar. Naročil sem dva whiskyja s sodo. Prinesel je pijačo in dva listka, ki ju je zataknil pod zasenčeno svetilko na mizi: na enem je bil račun za pijačo, na drugem za Noi. Povedala mi je, da sodi k dekletom v loži, ki jih z lastnikom zabavišča veže pogodba, po ka-

teri si lahko slednjo izmed njih izbere gost, da z njo pleše in se zabava. Ura take zabave stane 50 tiklov ali dva in pol dolarja. Večina gostov želi od teh družabnic še druge usluge, vendar se gospodar v to ne vlika. Vsaj neposredno ne. Posredno pa le toliko, kolikor ne mara slišati od petičnih gostov nobenih pritožb zaradi neuslužnosti, neprijaznosti in podobnega. Seveda se to le redkokdaj primeri, kajti ob slabi plači dekleta služijo denar šele z nadurnim delom.

Noi mi je mehanizem poslovanja in odnosov razložila nazorno in brez olepšav. Polem je rekla:

„Tu je drago. Ne bi hotela, da plačaš zame. Sicer mi je vseeno, tokrat pa mi ni. Če hočeš, se lahko dobiva kje drugje.“

Zaplesala sva. Oba whiskyja sem popil sam. Rekla je, da dekleta rada pijo, njej pa da se pijača upira. Da pa mora piti, ker tako zahteva lastnik: zaradi konsumacije seveda. Med plesom sem opazil, da so dekleta v loži povprečini dopadljiva. Mnoge med njimi bi se lahko kosale z občudovanimi filmskimi zvezdami. Vse so bile lepe in okusno oblečene. Malokatera je pretiravala s kričavo cenenostjo.

Noi se je med plesom znova predajala pelinu spominov. Izgubili so časovno in prostorsko odrejenost ter se povzdignili na namišljen puščavski rob, kjer liji je sli po življenju povračala razbolena fata morgana. Spet je govorila o Američanu ter o svoji vdanosti in zvestobi. Ob drugih, ki so mu sledili, je ostal le odblesk prvega srečanja. Seveda so ji govorili iste besede kot prvi in ji isto tudi obljubljali, vendar pa je poslej že poznala pravila igre. Vsa srečanja so bila ugašena na mol prvega razočaranja. Bilo jih je dosti. Kljub temu, da ni ob njih ničesar pričakovala, je vsako novo srečanje zase prina-

šalo svojo muko. In denar za življenje seveda: za njeno in sinovo.

Rekla je:

„Dosti moških sem imela. Med njimi so bili dobri in ljubeznivi, toda največ je bilo zoprnih. Pri tistih, ki so bili najbolj odurni, sem se zgovorila z menstruacijo. Tako delajo tudi nekatera druga dekleta. Čeprav sem zelo pazila nase, kolikor pač ženske lahko pazimo, sem imela sedem splavov. Vsi so bili boleči. Tudi pred kratkim se mi je zgodilo, toda tokrat je šlo naprej samo od sebe. Se spomniš zavitka, ki sem ga imela v torbici v letalu? Nerodno mi je bilo, ko si gledal vanj, čeprav mi ob takih rečeh ni nerodno. Ne vem, čemu: mogoče zato, ker si bil obziren.“

Nadaljevala je:

„Povedala sem mami, da sva se srečala in da si dal čokolado za fantka. Veš, zelo sem vesela, da sva se srečala v letalu in ne tu. Saj me razumeš? Ko si me vprašal za naslov, ti ga v začetku nisem hotela dati. Nerodno mi je bilo, ker vem, da imate na Zahodu do teh stvari drugačen odnos kot pri nas. Se ti zdim neumna? Tebi je verjetno vseeno, meni pa ni. Si bil zelo presenečen, ko si prišel sem?“

Znova sem opazil, da ima Noi fine in mehke poteze, brez tistih tankih gubic okoli oči in ust, ki jih vtisnejo nezmerne strasti nočnega življenja. V letalu so jo izdale besede: o bolečini, o strtem srcu in tisti prividni brežini sreče, ki ostaja za mučno vsakdanjostjo nedotaknjena. Ljudje so ji prizadejali več zla, kot je znašala odškodnina zanj. Bila je premlada, ba bi jo bili kompromisli vsega oropali. Njene besede še niso bile otopela molitvica, ki služi kot melodramična uvertura v vsakdanji ljubezenski posel. Preganjano nežnost so mi odkrile dlani, kretnje, besede in prizadetost. V vsem tem še ni bilo

Otrok in napake

Skoraj vsak otrok ima lastnosti, ki nas motijo ali smo zaradi njih celo zaskrbljeni. Ker se odrasli zavedamo, da utegnejo biti negativne lastnosti nevarne razvoju, jih bomo skušali odpraviti.

Zavedati pa se moramo, da so med napakami odraslih in napakami otrok velike razlike. Odrasel človek ima bogatejšo izkušnje, zna svoje nagone obvladati, je razsodnejši in ima kolikor toliko zgrajeno osebnost. Otrok pa pogosto še ne loči dobro od slabega, njegove izkušnje so pomanjkljive, često ravna po nagonu in ima še zelo skromno razvit občutek razsodnosti.

Zaradi tega otrokove napake ne smemo tako strogo soditi kot napake odraslih, seveda jih pa pod nobenim pogojem ne smemo spregledati. Vsaka, navidezno prav nedolžna otroška napaka more imeti za otrokov razvoj, pa tudi za ožjo in širšo skupnost, zelo neugodne posledice.

IZVOR NAPAK

Mnenja o izvorih napak so različna. Verjetno pa je glavna korenina nagonsko življenje. Nagoni so sami po sebi prirodne lastnosti. Da bi nagone dušili, bi bilo nesmiselno, pa tudi škodljivo. Zahtevati pa moramo obvladovanje nagonov od vsakega posameznika in tudi od otroka. Če ga prepuščamo samemu sebi, se nagoni razbohotijo in človek ni več njihov gospodar, ampak suženj.

Ljudje v otrokovi bližini imajo velik vpliv nanj. Precej napak je razvojno pogojenih, to se pravi, da vsako razvojno obdobje prinaša ugodne pogoje za to ali ono otroško napako. Ta napaka ob pravilni vzgoji spet mine, ob nepravilni pa se celo okrepi. Otroške napake lahko izvirajo tudi iz dednosti. Malo verjetnosti pa je, da bi neka otroška napaka imela samo en vzrok; navadno so udeleženi kar vsi štirje.

VRSTE NAPAK

Morda se boste začudili, ker so vzgojitelji našli okoli 300 otroških napak. Ne smemo pa prezreti, da marsikaj v zgodnjem otroštvu še ni napaka (na primer sebičnost), pozneje pa je. Napake je več vrst in so jih znanstveniki takole zvrstili:

- Bojazljivost, preobčutljivost, otožnost, strašljivost, negotovost itd. Te napake se nanašajo na čustvovanje.
- Napake, ki se nanašajo na hotenje in voljo, so: lažnivost, nepoštenost (krajaj), uničevalnost, zlobnost okrutnost.
- Požrešnost, nesnažnost, nerednost, klepetavost, muhavost, neodločnost.
- Lenivost, neobčutljivost, predrznost, upornost, robotost ipd.

Čeprav smo tu našli le nekaj napak, smo se že ob njih lahko prestrašili. Če pomislimo na ogromno število napak, ki bi jih lahko našli pri odraslih in na dejstvo, da so otroške napake delno tudi zrcalo njihovega sveta, moramo res občutiti potrebo boja proti njim.

Prehlad in njegove posledice

Že prvi jesenski dnevi, da ne govorimo o poznejših zimskih mesecih, prinašajo vrsto bolezni, ki so značilne za to obdobje. Glavna od teh bolezni je prehlad, iz katerega pa se lahko rodijo težje in nevarnejše komplikacije. Sicer imamo sedaj že razna sredstva za zdravljenje prehlada, vendar pa nam nobeno ne pomaga, da bi lahko že v enem samem dnevu odpravili to nevšečno bolezen.

Kaj torej storiti, da se zavarujemo pred prehladom in kako ga bomo olajšali? Navadno se že zdaj radi držimo pravila, da v jeseni zdržimo kar se da dolgo v poletnih oblačilih, češ, da se tako utrjujemo za zimo. To koristi nekaterim ljudem, toda drugi, ki so posebno občutljivi za mrz, si s tem nakopljejo temeljit prehlad. Zato naj velja pravilo — oblecimo se, kadar nas zebe, toda ne samo voleno jopico čez svilen obleko, tudi svilene

hlačke zamenjajmo s toplejšimi bombažnimi. V hladnih jutranjih urah si zavarujemo glavo s pokrivalom. Zgodaj jeseni je dovolj svilen ruta, pozneje pa jo nadomestimo z lahko volneno ruto, ali s klobukom oziroma z volneno kapo. Seveda ni potrebno pretiravati. V hladnih jesenskih dneh si lahko umivamo glavo, tudi če smo nekoliko prehlajeni, a vedno s toplo vodo in v prostoru, kjer ni prepiha.

Druga skrb naj velja nogam, ki naj bodo vedno suhe. Če dežuje, se preobuvajmo kar najhitreje v suhe čevlje. Mokre in mrzle noge so nešteto krat prvo znamenje, da se bomo prehladili.

Prehlad lažje prenašamo, če se gibljemo — zlasti na svežem zraku — kakor če ga zdravimo v postelji. Tu seveda ne gre za gripozna obolenja z zvišano temperaturo, pač pa za normalni prehlad z normalno telesno temperaturo. Poleg tega uporabljajmo mazila in kapljice za nos, ki olajšujejo dihanje, predvsem zvečer in ponoči, ker prehlad neredko ovira spanje. Kozareček toplega alkohola in vroč lipov čaj zvečer tudi olajšata nevšečnost prehlada.

Pri prehladu se moramo zavedati, da nam ta ne sme povzročiti temperature. Prehlad kvečjemu povzroči glavobol. Če pa smo »tako prehlajeni«, da se nam temperatura poviša, da izgubimo apetit, tedaj pomeni, da imamo opravka že z influenco. Ta pa ni tako blaga bolezen, kot jo ocenjujemo. Doba inkubacije pri influenci traja lahko le nekaj ur, lahko pa tudi štiri dni. Ko občutimo drget, povišano temperaturo ter glavobol, ni več dvoma. V takih primerih je postelja obvezna in dobro je tudi, če pokličemo zdravnika.

Če influenza traja več kot štiri do pet dni in nam temperatura ne začne upadati, moramo že misliti na kako komplikacijo. Najpogostnejša komplikacija influence je pljučnica. O tej ne bomo govorili, ker je že preveč resna bolezen, da bi jo mogli obdelati v kratkem članku. Bolje bo pojasnil zdravnik, ki ga bomo poklicali k bolniku.

5 lepotnih zapovedi

● Zjutraj in zvečer si umijte obraz najprej s toplo, potem pa še z mrzlo vodo. Večerno umivanje je bolj važno kot jutranje! Ponoči obraz počiva, zato morajo biti znojnice dobro očiščene, da koža lahko diha.

● Vsaj enkrat tedensko lahko odrgnete obraz z alkoholom, ki ste mu primešale nekaj kafe ali salicija.

● Ne izpostavljajte se prehudemu soncu, prav tako pa varujte obraz hudega mraza.

● Spite v prezračeni sobi! Vsaj spomladi, poleti in jeseni naj bo vaše okno spalnice odprto.

● Smejte se! Smeh daje obrazu mik in mu ohranja mladost.

Pri delu pravilno razsvetljava

Vsem je znana dobrodejnost sonca. A zdaj v jesenskih dneh je kaj redko in vse preveč ljudi še ne ve, da ni umetna luč nič manj potrebna za dobro delovanje telesa in duha.

Doktor Weber pripoveduje, kako se je več let zamaral trudil, da bi odpravil bolečine v glavi in sklepih neki stari pacientki, ki se je stalno pritoževala nad preutrujenostjo.

Nekoč se je žena tako slabo počutila, da jo je moral doktor Weber obiskati na domu. Tedaj je presenečen stopil v popolnoma temen prostor in ker je moral bolnico preiskati, je prižgal električno luč. Žarnica je imela 15 vatov, tako da je bilo moč razločevati predmete le nekaj korakov naokoli. Druga svetlobnega vira v sobi ni bilo. In v tem polmraku je žena delala pri šivalnem stroju pozno v noč. Ko ji je zdravnik razložil, da njeni glavoboli in bolečine nimajo drugega vzroka, je odvrnila, da je elektrika predraga.

Ni je bolj škodljive štedljivosti. Najnovejše raziskave so pokazale, da večina ljudi živi le pri tretjini svetlobe, ki jo oči potrebujejo, da lahko brez težav delajo. Po mnenju strokovnjakov je potrebna 100 W žarnica za razsvetljava 10 m² površine. Za večjo površino je bolje uporabiti več svetlobnih virov, kot pa pretirano zvečati jakost ene same žarnice. Študije, ki jih je opravila univerza v Ohiju, omogočajo izračunati potrebno svetlobo za različne dejavnosti: 100 W za pisalno mizo ali pri šivalnem stroju; 70 W v kuhinji; 50 W pri šminkanju ali britju. Vsakokrat, ko so bile upoštevane te številke, se je občutno zboljšala storilnost, bilo je manj utrujenosti in glavobola.

pela v angleščini, je Japonka pela v nerazumljivem vzdolnjakem jeziku: verjetno v japonščini. Noi je med plešom rekla:

„Že spet je povsem pijana. Ne bo več dolgo vzdržala in tudi gospodar jo že gleda postrani. Gotovo bi jo bil že nagnal, če bi možki ne bi bili tako nori nanjo. Vsaj deset jih prihaja samo radi nje. Z drugimi dekletki se ne družijo: zato je ne marajo. Pa tudi zato ne, ker jo imajo možki tako radi. Vedno je sama in skoraj nič ne govori. Meni se smili, ker se mi zdi, da je prav tako nesrečna kot jaz: ali pa še bolj. Kdo ve? Jaz imam vsaj otroka. Veš, eno takšno smo že imeli, in imela je denarja, kolikor je hotela. Možki so ji dajali vse. Pila je bolj kot momarji. Za pijačo so prišle injekcije, in še preden je začela hirati, jo je šef nagnal. Nobena, ki se ji oči bleščijo, ga ne more preslepiti.“

Dekle, ki je pelo, je verjetno že izplačalo kompromise. Pred njo ni bilo več morja in obale. Bila je razbitina z varljivim videzom. Rojena je bila za poete, prilike pa so jo naredile za cipo. (Razmišljam na povsem nevzdolnjaki način).

Ura se je bližala deseti, ko je Noi rekla:

„Veš, zares ne bi rada videla, da bi zame trošil denar. Pridi jutri in domenila se bova za sobo. V soboto sem namreč prosta. Lahko bi kam šla. Mogoče v templje, če te zanimajo. Zelo lepi so in rada jih obiskujem. Kupila bova veliko rož in sveč. Toda v soboto še ne bova mogla. Boš hotel biti z menoj samo tako? Jaz moram čakati, toda čakala bi tudi sicer. Saj mi verjameš. kajne? Tudi ti počakaj. Ne bo ti žal: boš videl, da nama bo zelo lepo.“

Ko sem šel, me je spremlja skozi vrata:

„Pačakaj, poškal ti bom izvoščka, sicer te bodo

KAKO HRANIMO POLETNO GARDEROBO

Verjetno ste si že poletna oblačila oprale in jih skrbno spravile. Saj vemo, da bi jim umazanija le škodovala in bi v prihodnji sezoni z žalostjo ugotovile, da obleka ni prav nič več lepa. Zopet bi bili novi izdelki potrebni za nakup blaga. Zato bomo raje vse potrebno uredile.

Obleke si operite, ni jih pa treba likati. Prav tako jih ne bomo škrobile. Škrob bi predstavljal hrano raznim insektom, ki bi škodovali blagu. Škrob pa tudi vsrka vlago, kar vsekakor škoduje materialu.

Ko smo vse oprale, bomo še pregledale, če je potrebno, da kaj zakrpamo ali prišijemo gumb. Nato bomo obleke položile z zaviti naftalina v najlon vrečke. Omara ali kovček kjer bomo hranili oblačila, naj bo zaprt, da se ne bodo obleke navzele duha po tabaku ali kuhinji.

Poletne čevlje boste prav tako temeljito očistile in jih namazale z globinom, notranjost pa bomo izmlele z bencinom. Čevlje bomo natlačile s papirjem, da bodo obdržali svojo obliko. Platnena obuvala samo trdo ščetkamo. Lakaste čevlje najlepše očistimo z mlekom. Prav tako lahko negujemo usnjene torbice. Usnje namažemo z brezbarvnim globinom, kovinske dele pa s posebno kremo.

Poskusite!

Trikrat krompir

ZAPEČEN KROMPIRJEV PIRE Z JAJCI
1 1/4 kg krompirja, slan krop, 1/4 l mleka, 3 kg margarine, pet jajc, paradižnik, drobnjak, 2 dkg surovega masla.

Z mlekom umešan krompirjev pire zvrnemo v namočeno kozico; površino zgladimo z namočeno žlico. Za vsako osebo pripravimo v pireju vdolbino, v katero ubijemo surovo jajce, ga prekrijemo s pretlačenim paradižnikom in mesom ali z žličko masla, potresemo z drobnjakom in zabelimo s stopljenim surovim maslom. Jed postavimo v pečico, da jajca zakrknjejo.

KROMPIR S SKUTO
1 1/2 kg krompirja, 3 dkg masla, 1/2 l mleka, 2 jajci, pol kilograma skute, zelen peteršilj, sol.

Opran krompir skuhamo, olupimo, zrežemo na rezine in ga polovico stresemo v dobro pomazano kozico. Po vrhu naložimo nađev, dodamo drugo polovico krompirja in prilijemo mleko, v katerega smo razvrkljali jajci. Počasi pečemo pol ure.

Nađev: skuto primešamo dobro sesekljano, prepraženo čebulo in dodamo sesekljan zelen peteršilj ter sol.

KROMPIR S SLANINO
2 žlici masla, 1 čebula, 10 dkg prekajene slanine, 1 1/2 kilograma krompirja, sol.

Na masli prepražimo sesekljano čebulo in na kocke zrezano slanino, dodamo kuhan, olupljen in na rezine zrezan krompir, solimo in dobro prepražimo.

Drobni nasveti

■ Ne kuhajte jaje v pokriti posodi, ker bodo popokala.

■ Z blatom poskropljeno obleko čistite le popolnoma posušeno. Če krtača ne pomaga, poskusite odpraviti madeže s kruhovo sredico.

■ Če se vam je preproga po čiščenju zgubala, jo na neravnih mestih zlikajte čez vlažno krpo.

poklicne uglasjenosti in rutine. Še je trapila z iluzijami, ki bi v njihovi plehki bleščavi zaman iskal kakršenkoli barvni odtenek življenjskosti. Kdo ve, koliko časa bo minilo, preden bodo postale besede o sreči in nesreči, ki mi jih je pripovedovala, povsem votle in jih bodo tjavdan poslušali njeni ljubimci, če se jim ne bo preveč mudilo od nje ali če ne bodo preveč zaspani.

Ob notranji rob prta si je obrisala ustnice in rekla:

„Me hočeš poljubiti?“

In čez nekaj časa:

„Nocoj ne moreš z mano. Če lahko počakaš dva ali tri dni, bova lahko skupaj. Se ti zdi smešno, če ti rečem, da bi bila rada s teboj?“

Na oder ob plesišču se je vzpelo dekle iz lože. Ob spremljavi godbenikov je začelo prepevati popevko „o reki brez povratka“. Bila je Kitajka z veselimi očmi in širokim nasmehom, v črni svileni obleki, v katero so bili vezeni zlati zmajji in je bila ob straneh visoko preklana. Sicer otožno popevko je pela z vedrim glasom in živahnim pozibavanjem v bokih. Vtem je od strani odkrivala svoja močna in živa stegna.

Za njo je prišla na oder precej manjša Japonka in zapela neko čudno pesem, z glasom, ki ni poznal poudarkov in zanesenosti. Oči so bredušno strmle v vijoličasti dim, rake pa so kot mrtve visele ob brezrakavni, do vratu zapeti temno modri obleki. Noge niso udarjale takta in tudi boki so ostali nemi. Od vsega so se premikale le ustnice. Če bi si ob njej omislil zlato ozadje, bi bila njena glava podobna nezemski Madoni bizantinske ikone. Seveda bolj po izrazu kot po potezah: zato so bila njena usta prepolna in njene oči preveč poševne. V obrazu je bila namreč ista brezstrastnost in odmaknjenost kot na starih, zadimljenih slikah. Vtem ko je Kitajka

ogulili. Jutri te bom čakala. Pridi. Vem, da nisi bogat. Tudi zato si mi všeč. Mrzim belce, ki se napihujejo z denarjem.“

Našla je voznika in odpeljal sem se. Ko sem se vrnil v hotel, mi ni bilo do spanja. Ventilatorji še niso mogli pregnati vročine in vlage.

Šel sem med hiše, kjer se s cestami spletajo mostički in kanali. Voda se je v njih leno precejala. Z vonjem sem zaznal nje gnitlobo. Po njni so počasi polzele lučke, ki so jih vanjo spuščali ljudje: predvsem ženske. Bile so priprjene na ladjice, podobne tistim, ki jih pri nas iz papirja zvijajo otroci. Plavajoče luči so z bregov in iz teme spremljali pogledi. Vprašal sem soseda, ki je stal ob meni:

„Kaj pomenijo te lučke na vodi?“

„To je Loi Kratong.“

V precej nalomljeni angleščini mi je razložil, da gre za praznik, ki ga praznujejo ob koncu monsunu. Ljudje spuščajo ladjice s svečami, da bi s temi darili pomirili vodne duhove.

*

Včeraj dopoldne je Noi prišla pome: tako sva se bila domenila v soboto. Bila je čedno napravljena in čudno zadržana. Neverjetno se mi je zdelo, da bi lahko bila v sramežljivosti enaka šestmajsletnici. In k temu vzdolnjakinje sploh niso sramežljive na način, kot ga poznamo pri nas. Vendar je bila spremenjena: ko da bi iz nje vela plahost in preobčutljivost. Pomislil bi, da je vse drugo, kot plačana prijateljica noči.

V sobi me je poiskal voznik, vtem ko je sama počakala v avlu.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

JOHN F. SUTER

PRIJETNO MESTO

Doktor Arturo Gutierrez je sedel v zavoju betonske klopi v obliki črke S ter zamišljeno gledal v tla. Ko je zaslišal korake, je dvignil glavo ter s cigarillom vlnudno pomahal prijatelju Teniente Cerveri, naj sede. Teniente je pokimal ter sedel v drugi zavoj S, tako da je bil obrnjen proti doktorju.

Bilo je zgodaj zvečer in na trgu je bilo mirno, čeprav je bilo videti precej ljudi. Skupina godbenikov je nameščala stole na betonski plošči, ki je nadomeščala tradicionalni prostor za godbo. Na drugi strani trga se je s pritajenim klop klop pomikal konj, ki je vlekel naložen voz. Mimo klopi pa je prav tedaj šlo nekaj belo oblečenih Indijancev, ki se niso ozrli ne na levo ne na desno.

Doktor je vzdihnil: »V prijetnem kraju živimo.« Ponudil je prijatelju cigarillo.

Policist ga je vtaknil med ustnice ter prižgal vžgalico, ki je osvetlila njegov ozki, orlovski obraz. »Zločinov skorajda ne poznamo. Manj jih je kot v kateremkoli mestu v Srednji Ameriki,« je rekel in zamahnil z vžgalico, da je ugasnila. »Polizija je pri na skoraj samo v okras. Če mi ne bi nekaj malega vrgel denar, ki sem ga naložil v bratovo delavnico, bi moral malone stradati.«

Doktor Gutierrez se je očarljivo nasmehnil in pri tem so se mu pod tenko prstriženimi brčicami pokazali bleščeči beli zobje. Z brado je pokazal na majhnega Indijanca, ki je marljivo drgnil čevlje nekega turista iz Združenih držav.

»Vedno več Norteamericanos prihaja sem. Morebiti bodo sčasoma prinesli s seboj tudi kake svoje navade. Potem bo morda tudi za vas dovolj kruha.«

Teniente Cervera je rekel ravnodušno: »Jaz bom na mestu.«

Oba sta molče vlekla iz cigarillov.

Končno je rekel poročnik: »Slišal sem, da sta pred kratkim umrla dva Norteamericanos, vaša prijatelja. Rumena mrzlica, kaj ne?«

Doktor Gutierrez je pokimal in na obrazu mu je bilo brati resnobo. »Ne bi rekel ravno, da sta bila moja prijatelja. Na svo silo sta hotela na izlet k razvalinam v džungli, čeprav smo ju svarili. Jaz sam sem jima najbolj prigovarjal, naj nikar ne gresta.«

Teniente Cervera je rekel s poudarkom: »Vlada bi morala poslati denar, da bi iztrebili komarje v tistem predelu ali pa prepovedati agenciji Fernandez Tours organiziranje izletov k razvalinam. Nekoč tam ni bilo rumene mrzlice, a prekleti moskiti prihajajo z letali...«

»Čepivo proti rumeni mrzlici bi nam zelo koristilo. A niti en zdravnik v mestu ga nima, prijatelj moj. Vendar pa je treba reči, da so nam ga obljubili.«

Poročnik se je pozorno zazrl v prijateljev obraz. »Ali ste popolnoma prepričani, da ste svarili tista dva? Da jima niste morda prigovarjali, naj gresta? Ali pa se posmejevali nevarnosti? Zakaj slišal sem...«

»Lahko si mislim, kaj ste slišali,« je mirno rekel doktor. »Da vas ne bi izmišljene govorice zavedle, bo najbolje, če vam kar sam povem, kako je bilo.«

Saj veste, da sem tri leta prebil v Združenih državah, ko sem študiral v neki bolnišnici na Vzhodu. Takrat sem spoznal senoro Estelle Martin, ki je nedavno umrla za rumeno mrzlico. Takrat ji je bilo ime senorita Estelle Wright. Saj ste jo videli — ko je bila še živa, seveda? Tiste rdeče lase, tisto gladko snežno belo polt, tiste zelene oči? Ženska, ki bi zmešala glavo vsakemu moškemu. Priznati moram, da jo je tudi meni.

Pošten človek sem in če vam rečem, da takrat tudi sam nisem bil neprivlačen, ne pravim tega, ker sem premalo skromen. Ni čudno torej, da sem si pridobil njeno naklonjenost in nekaj časa me je prepričevala, da ji samo jaz nekaj pomenim. Pripravljen sem bil ostati v Združenih državah, samo da bi jo imel.

Seveda je bilo vanjo zaljubljenih še več drugih, a tega takrat nisem vedel. Stara zgodba, kaj? Ta Samuel Martin je imel pač več denarja kot drugi, to je vse. Poročila se je z njim iz povsem poslovnih razlogov. Meni ni ničesar povedala, niti poslovila se ni. Zbral sem torej ostanke svojega srca ter se vrnil v domovino. Tu sem živel štiri leta v pozabi.

»Potem,« je zamrmral poročnik Cervera, »sta prišla Martinova sem in slučajno ste ju opazili.«

»Niti ne tako slučajno. Moj mlajši brat Rudolf je, kakor veste, direktor hotela Cervantes. Nekega dne, pred kakim mesecem, mi je zaupal, da je strastno zaljubljen v neko gostjo, turistko, božansko žensko, ki je poročena z neko klado. Klada, to že. A božanska ženska — pha!

Naslednji dan mi je v hotelski veži predstavil Martinova. O, Rudolfo zna biti zelo pazljiv; predstavil ju je kot gosta, mene pa kot zelo dobrega zdravnika. Ona je seveda priznala, da me pozna in to je storila zelo očarljivo. Njen mož, ki je precej štorast, ni uganil, kdo sem. Zdaj sem bil samo eden iz

domačinov, nad katerim je treba prevzeti pokroviteljstvo.

Uvidel sem, da ta ženska bere moje misli: da mi je vseeno, kako bo na njeno početje reagiral mož, da pa mi ni vseeno, kaj se bo pripetilo Rudolfu. Saj veste, kako lep je Rudolf? A tako naiven! Vedela je, kako se bojim, da mi bo uničila brata. A ni hotela odnehati. V njenih vražjih očeh sem bral, da me izziva.«

»Tudi mož ni mogel biti kaj prida,« je zamišljeno dejal poročnik. »Govorilo kako je podkupil nekakega našega uradnika na carini da je gledal stran, ko je nesel čez mejo dragocene narodne umetnine.«

»To mi nič mar,« je rekel doktor Gutierrez. »Govoril sem torej z Rudolfom, mu povedal vse ter ga prosil, naj pusti to vražjo žensko. A on se mi je samo smejal. V obupu sem šel v katedralo ter zadevo preložil na božja ramena.«

Dva dni kasneje so bile moje prošnje uslišane, čeprav takrat tega še nisem vedel. Senor in senora Martin sta sklenila, da se bosta s Fernandezovim džipom odpeljala k razvalinam v džunglo. Na moje veliko presenečenje pa sta prej prišla k meni po cepivo proti rumeni mrzlici. Bila sta že pri vseh drugih zdravnikih, a nobeden ga ni imel. Nekdo jima je dejal, da bi morda jaz lahko kaj pomagal. Kajpak jima nisem mogel ničesar dati. Lahko sem ju le posvaril naj ne hodita v džunglo.«

»Preseneča me, da ste ju posvarili,« je rekel Teniente Cervera. »Saj bi vašemu bratu samo koristilo, če bi bili molčali.«

»Zdravnik sem,« je preprosto odvrnil doktor. »A še bolj vas bom presenetil. Ne le da sem ju posvaril, še več, svetoval sem jima, naj namesto cepiva uporabita vsaj mažo proti mrčesu, če vsekakor hočeta iti. In ne le to, celo sam sem jima zmešal mazilo.«

»Zmešal? Saj bi ga bila vendar lahko kupila v farmaciji.«

»Seveda, prijatelj moj,« je rekel zdravnik, »kot bi rekli v njuni deželi, lahko bi ga kupila v vsaki drogeriji. Toda ne smete pozabiti, da senor Martin, štorasti, zavaljeni senor Martin, ne kupuje v nobeni drogeriji v deželi, kakršna je naša. Ko sem mu svetoval, naj kupi mazilo v lekarni, ni hotel niti slišati o tem. V svoji nevednosti je mislil, da mu bodo prodali citronello ali kako drugo smrdljivo stvar. Toda večina sodobnih maž proti mrčesu je vendar skoraj brez vonja. Natanko se spominjam, kako mi je rekel: 'Za Stello poiščite kak dražljiv vonj, meni pa napravite nekaj moškega. Compres?' Govoril je v tisti svoji španščini, sicer pa ste gotovo opazili, kako slabo je obvladal naš jezik?«

»Za takega človeka,« je dejal poročnik, »je seveda jasno, da je hotel imeti nekaj posebne. Pošten človek se mora kar truditi, da se ne okoristi na rovaš tepcev, kakršen je bil ta.«

»Z jezika ste mi vzeli misel,« je pritrdil doktor. »Ko je zahteval mazilo, sem se spomnil na Rudolfovo nezgodo. Če bom pripravil mazilo, sem si rekel, bom lahko zaračunal nekaj več in pri tem kaj malega zaslužil. Tako je pač življenje.«

»Naša dežela je tako revna,« je vzdihnil poročnik.

»Res je,« je rekel doktor Gutierrez. »Revni smo, vendar pa potrebujemo denar, da se bomo lahko borili proti moskitom. Sicer tisti, ki imajo denar, ne bodo prihajali sem. Kot zdravstveni delavec si želim, da bi moskito uničili, čeprav je eden izmed njih rešil mojega brata.«

Umolknila sta in potegnili iz cigarillov. Mimo je prišel umazan Indijanček z velikimi očmi in lizal nieve, odišavljen led. A led mu je zdrsnil iz vrečke in se razletel po tleh. Otrok je za hip žalostno pogledal za njim, nato pa je odšel dalje in pričel žvečiti vrečko.

Doktor Gutierrez se je zazrl v led, ki se je naglo topil. Razmišljal je, kako bo vodo popila zemlja, dišavo pa bo zjutraj posrkal mrčes do zadnjega atoma. Pri tem se je, že drugič v zadnjih tednih, spomnil, da mnogo več snovi, mnogo več vonjev privlači mrčes kot pa ga odbija.

S prostora za godbo sredi trga so priplavali prvi zvoki. Rahel vetrič je skuštral bršljan na zidovih starih hiš okoli trga.

»V prijetnem kraju živimo,« je rekel doktor Gutierrez.

Teniente Cervera je zadovoljno pokimal: »Zločinov skorajda ne poznamo.«

Dr. Kadereit je osamljen sedel v svoji sprejemnici še dolgo zatem, ko je odpravil zadnjega pacienta.

Misli starega zdravnika so se razpredale okrog fanta, čigar ime in sliko je videl v časopisu.

Karel Relling ... morilec.

Pred petintridesetimi leti je bil prisoten, ko je otrok zagledal luč sveta. Karel je bil sin poštenih staršev, toda že v otroku je tičalo nekaj zlobnega in nepojmljivega.

Njegov oče, vaški kovač je bil že v grobu, le gospa Rellingova je še živela v hišici, ki je bila nekoč kovačnica. Karel je bil edinec. Svoj čas je bila na fanta ponosna, toda odkar se je znašel prvič za zapahi, se je v njeni notranjosti nekaj zlo-milo.

Na vasi se je pokazala le v najnujnejših primerih.

Kar na lepem pa umor... in k vsemu še prostaki umor. Roparski napad.

Opazovali so ga, ko je zapuščal hišo žrtve. Ženska, ki ga je srečala, je natančno opisala mreno na levem očesu. Doslej ga policija še ni zasledila.

Že v Rellingovi otroški dobi so imeli z njim težave. Razen njegovega poguma, ki je čestokrat izbruhnil v predrznost, bi lahko našli kaj realne vline. Med vojno so ga vpolkivali, toda njegov imast in nedisciplinirani značaj ga je izoblikoval v kaj bednega vojaka — kljub pogumu.

V naslopajoči temi je polagoma temnelo gričevje na obzorju. Stari zdravnik je še vedno zamišljeno slonel ob oknu, pogreznjen v svoje misli.

Morilec... kljub vsemu dolguje zdravnik njemu, morilu, hvaležnost, ki je nikdar ne bo mogel vračati. Tik pred koncem vojne je rešil Relling življenje njegovemu sinu. Borila sta se v istem bataljonu. Relling je splezal med strelske jauke, od koder je privlekel nezavezanega ranjenca v varen okop. Brez pomisleka je tvegalo lastno živ-

HOLLOWAY HORN

Edina priložnost

ljenje. Razen male praske nad levim očesom ni ničesar izkupil. Zdravnikov sin je počasi akreval. Če bi ga pustili dalje časa v granatnem lijaku, bi bilo po njem.

Danes je sin priznan očesni kirurg v glavnem mestu.

Zdravnik se je vzdignil. Namenil se je obiskati Rellingovo mater. Misel, da sedi zdaj zapuščena v svoji skromni hišici, ga je težila.

Pred vrtnimi vrati ga je nekdo ogovoril. Prepoznal je glas Rellingove matere.

»Vaše pomoči sem potrebna, gospod doktor, on je prišel.«

»Bog nebeški!« je vzkliknil zdravnik.

»Kam naj se vendar zateče, če ne k meni,« je preprosto pripomnila mati.

»Toda policija najbrž opazuje vašo hišo, gospa Rellingova.«

»To vem. In tudi on. Balan je, gospod doktor. Neznosne bolečine ima.«

»Kaj... kaj ga muči?«

»Ne veva. Vedno ste bili tako dobri z njim, kljub vsemu. Saj vem, pokvarjen človek je, toda sama ne bom nikdar pozabila, ko je bil še neboljenček... drobcen. Vi ste edini, ki mu lahko pomaga.«

»Kje tiči?«

»Doma pri meni. Prišel je takoj zatem... ko je... prek gora je prišel. Hudo je preplašen, gospod doktor.«

»Policija je seveda preiskala vaš dom?«

»Nad staro kovačnico je pregrada, za katero nihče ne ve. Že prejšnje čase se je vedno tam skrival.«

»V desetih minutah pridem za vami,« je mirno pripomnil zdravnik. »Le po svojo torbo bom skočil.«

Mati se je proseče zazrla vanj. »Gospod doktor, vašemu sinu je rešil življenje...«

»Tega nisem nikdar pozabil, gospa Rellingova,« je resno pripomnil zdravnik.

Ko se je približal kovačnici, ni nikogar opazil.

Kakor vselej pri obiskih bolnikov, je tudi tokrat prižgal žepno svetilko.

Na vrata je potrkal tako močno, da je bilo slišati tudi na ulico.

Prostor na vrhu stopnic je bil komajda večji od omare. V svitu slabe luči je zagledal zdravnik morilca, ki je ležal na kupu vreč. Njegov obraz je bil blede. Toda brazgotina nad očesom je bila še bolj blede.

»Vaša mati pravi, da ste bolni, Karl,« je dejal zdravnik.

»Da,« je odgovoril Karl s čemernim glasom, ki ga je zdravnik dobro poznal, »saj bi jo drugače že davno popihal...«

»Kje vas pa boli?«

»Tukaj, doktor, vražje bolečine. Kar rjovel bi.«

Med govorjenjem se je nenehno zibal sem in tja.

»Boli tukaj?« je vprašal zdravnik.

Relling je vzdihnil in prikimal.

»Slepič. Vzemite toplomer v usta.«

Čakala sta molče. Zdravnik je slišal materino dihanje.

»41,1,« je rekel zdravnik po bežnem pogledu na toplomer. »Tako je morajo operirati. Bojim se, da se bliža konec. V bolnišnico morate.«

»Saj ne morem,« je izbruhnilo iz njega. To vendar dobro veste.«

»Se zavedate, kaj pomeni vnetje slepiča?«

»Seveda, bolečin pa ne vzdržim več.«

»Nekoliko jih lahko ublažim,« je dejal zdravnik. »Več ne morem storiti, niti pri najboljši volji. Imate kakšen kozarec?«

Iz torbe je vzel steklenico in natočil v kozarec tekočino.

Karel jo je hlasno izpil.

»Po tem boste lahko zaspali,« pravi zdravnik. »Več ne morem storiti niti pri najšši volji. Četudi bi bil kirurg... Tukaj, v tej luknji, vas ne more nihče operirati.«

»Bodo bolečine popustile?« je vprašala mati.

»Seveda. Prepričan sem. Pri priči bo zaspal.«

»Hvala bogu,« je rekla mati. »Hvala bogu!«

Ko sta bila v kuhinji, je potrkalo na vrata.

Vstopila sta dva moška. »Policija,« je dejal eden od njiju. »Hiša je obkoljena. In kdo ste vi?« je radovedno pogledal zdravnika.

»Zdravnik, doktor Kadereit.«

»Smem vprašati, kaj tu počenjate, gospod doktor?«

»Prišel sem po zdravniški dolžnosti. Gospa Rellingova me je poklicala.«

»Saj menda veste, doktor, stvar je zelo resna, če bi...«

Stražnik se je obotavljal.

»Verjetno bo najbolje, če vam povem resnico. K Rellingovemu Karlu me je poklicala,« je po kratkem premisleku odgovoril zdravnik.

»Potemtakem je v hiši?«

Rellingova mati se je oprijela stola. Z izbuljenimi očmi se je zazrla v zdravnika.

»Tako je. V podstrešju nad kovačnico leži. Toda le z rešilnim vozom ga lahko spravite odtod v bolnišnico. Hudo je bolan. Slepič.«

»Prav. Vsekakor bi ga želela videti.« Obrnjen k materi je pristavil: »Zelo mi je žal.«

»Več niste mogli storiti zanj, gospod doktor?« je vprašala mirno, ko sta se moža oddaljila.

»Storil sem vse, kar je bilo v moji moči,« je pripomnil. »Bil sem njegov dolžnik.«

Zaslišala sta nagle korake vračajočih se mož.

»Bi stopili z nami, gospod doktor,« je dejal eden izmed njiju z negotovim glasom.

Rellingova mati jim je sledila s pogledom.

Kmalu zatem se je zdravnik sam vrnil. Mimo ji je povedal, da je sin mrtev.

Za trenutek je obstala njena dlan v njegovi. Iz oči ji je odsevala hvaležnost.

Vaščani so bili zbegani in začuden, ko so teden dni zatem zvedeli za zdravnikovo selitev.

Prakso je opustil ter se preselil k sinu v glavno mesto.

AFORIZMA

● Teško je reči, kdo v življenju povzroča več neprijetnosti; ali sovražnik s slabimi ali prijatelj z dobrimi nameni. Bulwer Lytton

o o o

● Klasiki so pisatelji, o katerih vsak govori, a jih nihče ne bere. Wilde

Svetovno prebivalstvo hitro narašča

Na sedežu OZN v New Yorku so objavili poročilo, v katerem je rečeno, da bo konec tega stoletja — torej do leta 2000 — živelo na svetu okoli šest milijard ljudi, to se pravi dvakrat več, kot jih je bilo leta 1960. Pri tem pa poročilo ne izključuje možnosti, da bo takrat svetovno prebivalstvo znašalo celo več kot sedem milijard, če se bo prirastek še naprej zviševal tako hitro kot zdaj in če bo smrtnost ostala takšna, kot je bila v petdesetih letih tega stoletja.

Po napovedih strokovnjakov OZN bo leta 2000 živelo 81 odstotkov svetovnega prebivalstva v deželah, ki sodijo med nezadostno razvite in v katerih živi zdaj 71 odstotkov vseh prebivalcev sveta. Prebivalstvo Latinske Amerike se bo do leta 2000 pomnožilo 3,6-kratno v primerjavi s sedanjim stanjem, v Afriki in jugovzhodni Aziji bo živelo trikrat več ljudi, v vzhodni Aziji in Oceaniji 2,3-krat več, v Severni Ameriki in v Sovjetski zvezi dvakrat več medtem ko se bo število evropskega prebivalstva zvišalo za tretjino.

Poročilo vsebuje nadalje tudi podatke, po katerih se je zadnja leta med prebivalstvom dežel v razvoju znatno zmanjšala smrtnost novorojenčkov, tako da znaša letni prirastek 1 do 3,5 odstotka, medtem ko se število prebivalcev v razvitih deželah zviša za 0,5 do 1,7 odstotka na leto.

Najdaljši viseči most na svetu

V kratkem bodo v New Yorku izročili v promet most, ki se boči nad vhodom v pristanišče in ki bo povezoval dva dela mnogomilijonskega vlemesta — Staten Island z Brooklynom.

Most, ki bo na vsej črti 68 m nad gladino Hudsona, tako da bodo lahko pod njim plule tudi največje prekoceanke ladje, se bo imenoval »Verrazano« — po rojaku in sodobniku Kristofa Kolumba. Po razponu 1300 metrov med glavnima nosilnima stebroma bo to doslej najdaljši viseči most na svetu, v celotni dolžini pa bo za 300 m zaostajal za kalifornijskim, ki je dolg 2800 m. Osrednji del newyorškega visečega mostu nosijo štirje jekleni kabli, katerih vsak je pleten iz 20.000 žic. Samo v glavna nosilna stebra so vgradili poldrugi milijon ton betona.

Promet čez novi most se bo po dokončni dograditvi odvijal v dveh nadstropjih, katerih vsako bo imelo šest vozišč. Vendar bo trenutno izročeno v promet le zgornje nadstropje, kajti spodnji del bodo »obesili« pod viseči most šele čez štiri ali pet let.

Za izgradnjo tega mostu je dala newyorška občina dolgoročne kredite — gradbeni stroški so znašali okoli 325 milijonov dolarjev — katere bodo polagoma odplačevali avtomobilisti: za vsako vožnjo bo namreč treba plačati pol dolarja.

V a b i l o

Hranilnica in posojilnica Št. Janž v Rožu, registrirana zadruga z neomejenim jamsvom, ima v soboto, dne 7. novembra 1964 s pričetkom ob 19. uri zvečer v Zdržnem domu v Št. Janžu svoj

O B Č N I Z B O R

z običajnim dnevnim redom. Vsi člani so na občni zbor vabljeni.

Upravni odbor

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjstvo — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 7. 11.: 8.05 Domači vrt — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Križana dekla — 15.50 Govorimo o naših znakih — 16.30 Pisani svet — 18.00 Kulturna prizma — 18.25 Kjer pojejo, tam ostanemo — 19.10 Odmev časa — 20.15 Pajzma in govorimo o deželi ob Dravi — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 8. 11.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Nekdanji favoriti popevk — 11.00 Koncert v zelenem — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem skozi svet, križem skozi čas — 18.05 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 40 let avstrijskega radia — 21.15 Kontrola rojstev, svetovni problem številka 1.

Ponedeljek, 9. 11.: 8.00 Knjige za božično darilo — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Vsakdanji problemi pod lečo — 20.30 Koroška lovška ura.

Torek, 10. 11.: 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Kam poletiš, dragi golobček — 15.45 Kulturna dejavnost dežele — 18.00 Celrt ure mestne uprave — 18.15 Iz prve roke — 19.00 XY ve vse — 20.15 Sestra Henrieta, slušna igra.

Sreda, 11. 11.: 15.15 Zabavni zbor iz Kopenhagna — 15.30 Knjige za božično darilo — 18.00 Zima se bliža — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 19.00 Iz športnega študija — 20.15 Svetovni radijski teden 1964.

Četrtek, 12. 11.: 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve

vse — 20.15 Podoba dežele: Salzburška — 21.15 Zveneca alpska dežela.

Petek, 13. 11.: 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 18.00 Koroški visokoškolski teden — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Vesela vdova in njeno okolje — 21.00 Ura pesmi.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med poljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 7. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Boudite čisto tiho — 9.45 Ti in žival — 13.55 Pet minut agramne politike — 15.00 Fotografiraj bolje — 16.00 Za delovno ženo — 17.25 Avstrijska hitparada — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Velika šansa — 21.15 Ob dvajseti uri, dve minuti in štirinajst sekund — 21.45 Svetovni šport

Nedelja, 8. 11.: 8.15 Kaj je novega? — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Haresi, dramatisirana pripovedka — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Temza—Donava — 17.05 Inozemski tisk koncem tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Svetovni radijski teden — 21.30 Zborovski koncert.

Ponedeljek, 9. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.20 Rokodelstvo ima zlata tla — 15.30 Narodne pesmi in plesi iz Eifla — 16.00 Otroška ura — 17.15 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 20.00 Svetovni radijski teden — 21.10 Martin Luther King, Nobelov nagrajenec za mir 1964.

Torek, 10. 11.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Avstrijski izumitelji in tehnik — 14.35 Zgubljeni raj — 15.30 Mali dunajski radijski orkester — 16.00 Esaj v našem času — 16.30 Življenje sa prične pri šestdesetih — 17.40 Živeti brez strahu pred boleznijo — 19.30 Poletni z nami — 20.30 Operetni koncert.

Sreda, 11. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 14.35 Lirik Oscar Sander — 15.30 Gershwinove kompozicije — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo teenagerji — 20.15 Vseh devet — 21.40 Popravi, kar so drugi zagrešili.

Četrtek, 12. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 14.35 Eminescu, pesnik večerne zvezde — 15.30 Avstrijski komponisti — 16.00 Ob sedemdesetletnici Coudenhova-Kalergija — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Zveneci filmski magazin — 20.30 Svetovni radijski teden.

Petek, 13. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.20 Rokodelstvo ima zlata tla — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Lahka mešanica — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Občan Calaisa, slušna igra — 20.40 Slovenske impresije — 21.00 Nabiralnik za priljubena pisma — 21.25 Ekumenski koncil.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 7. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 8. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 9. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled tedenskega sporeda — Za vsakega nekaj — 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 10. 11.: 14.15 Poročila, objave — Za našo vas. Sreda, 11. 11.: 14.15 Poročila, objave — Kar želijo, zaigramo.

Četrtek, 12. 11.: 14.15 Poročila, objave — Gledališka publika.

Petek, 13. 11.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Igrajo češki ansambli.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 7. 11.: 8.05 Poslušamo Akademski pevski oklet — 8.55 Vsakdo naj vzame svoje — 12.30 Narodne in partizanske — 14.05 Iz ruske baletne glasbe — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Borbene pesmi sovjetskih narodov — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Mladi za mlade — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 8. 11.: 8.00 Gabi in njene dogodivščine, mladinska radijska igra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Ša pomnite, tovariši — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 17.30 Humoreska tedna — 18.30 Pol ure Španije — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 9. 11.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15 Čez hrib in dol — 14.05 S polji po Češkem, Slovaškem in Moravskem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 17.05 Iz opernega sveta — 18.45 Pola sadobne medicine — 20.00 Zabavne melodije — 20.50 Večer francoske glasbe.

Torek, 10. 11.: 8.25 Nekaj melodij iz preteklega doba — 9.25 Scene iz manj znanih oper — 12.15 Češke narodne pesmi — 14.05 Ledena doba in njeni sledovi — 15.30 V tork nasviden — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Samorilec, radijska igra — 21.05 Serenadni večer — 22.10 Plesna glasba.

Sreda, 11. 11.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Srbske, madžarske in ruske romane — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Iz nemških romantičnih oper — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Dolenjsko ženitovanje — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Koncert mariborskega komornega zbora — 20.40 Punitanci, radijska priredba opere — 22.10 Plesna glasba.

Četrtek, 12. 11.: 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Nekaj domačih viž in napevov — 12.15 Pred domačo hišo — 14.05 Iz repertoarja ansambla ljubljanske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Igra kmečka godba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Izročila XX. stoletja — 22.10 Nočni akordi.

Petek, 13. 11.: 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Nova na knjižni polici — 12.15 Nekaj domačih in instrumentalnih izvedbi — 14.35 Beethoven v variacijskih stavkih — 15.30 Grške narodne pesmi — 14.45 Nava v znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 20.00 Arena za virtuozne — 20.30 Tedenski znanjopolitični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jaza.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Polončič; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se poslija na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Pavlihovala pratika za leto 1965 prispela

Vsem fistim, ki so se že zanimali za PAVLIHOVO PRATIKO, sporočamo, da je končno prispela. Obsega 192 strani humorja in zabavnih prispevkov z raznih področij: horoskop, uganke, ženitne običaje in poročne obrede z vseh koncev sveta, skrivalnice, pravne nasvete, nagrajene najdebelejše laži, recepte zoper dolgčas in razne druge „proizvode“ žaljivosti; k vsemu temu pa seveda tudi številne „primerne“ ilustracije. Stane samo 10 šilingov.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“
CELOVEC

RADIO TRST

Sobota, 7. 11.: 11.45 Ameriški odmevi — 15.00 Za avtomobiliste — 15.30 Voda sprave, radijska drama — 16.55 Bodoči solisti — 18.30 Glasbena oddaja za mladino — 19.15 Družinski obzornik — 20.30 Teden v Italiji — 20.45 Zbor „Akademik“ iz Ljubljane.

Nedelja, 8. 11.: 9.00 Kmetijska oddaja — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 15.45 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine — 16.00 Nov pesniški rad — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 9. 11.: 12.15 Iz slovenske folklore — 18.00 Znanstveni leksikon — 19.15 Plošče za vas — 20.30 Zmagoslavje časti, komična opera.

Torek, 10. 11.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Tečaj italijanščine — 19.15 Pisani balončki — 21.30 Slovenske novele 19. stoletja — 21.55 Koncertisti naše dežele.

Sreda, 11. 11.: 12.15 Podobe iz narave — 13.30 Prijetna srečanja — 18.00 Radijska univerza — 19.15 Higiena in zdravje — 20.30 Simfonični koncert orkestra gledališča Verdi.

Četrtek, 12. 11.: 12.15 V Trstu pred 100 leti — 18.00 Tečaj italijanščine — 19.15 Širimo obzorja — 20.30 Pura — 21.00 Leseno nogo.

Petek, 13. 11.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Venec pravljic in pripovedk — 18.30 Jugoslovanski solisti — 19.15 Paglavja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.30 Gospodarstvo in dela — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 7. 11.: 17.00 Za otroke — 18.05 Za družino — 18.33 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Delopust v eksilu.

Nedelja, 8. 11.: 17.00 Za otroke — 17.25 Svet mladine — 17.55 Od Montreala v Chicago — 18.30 Fury — 19.00 Sedem dni časovnih dogajanj — 19.30 Odaja direktorja televizije — 20.15 Brzovlak za Benetke.

Ponedeljek, 9. 11.: 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Malignet in stara dama — 20.05 Športno omizje.

Torek, 10. 11.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Enaindvajset — 21.00 Horizonti, razgledi.

Sreda, 11. 11.: 11.00 Horizonti — 11.50 Malignet in stara dama 17.00 Za otroke — 17.30 Ko sem bil še kmečki fant — 17.45 Za družino — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Maroške impresije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Sneg na Kilimandžaru — 22.05 Uniforma brez čara.

Četrtek, 12. 11.: 11.00 Izložbena okna — 12.00 Anton Pilgram — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni ka-leidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Zeleno grozdje — 21.05 Mestni pogovori.

Petek, 13. 11.: 11.00 V službi Avstrije — 11.30 Sneg na Kilimandžaru — 18.30 Za prijatelja znak — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Zasljevanje, televizijska igra — 21.25 Konji, jezdec in razvaline.

Ta teden vam priporočamo:

Stare priljubljene knjige

- Jindrich Šimon Baar: **GOLOBČEK**, roman, 256 str., br. 10 šil.
- Henry Bordeaux: **SRCE IN KRI** (roman) — **POŠTENA ŽENA** (novela), 216 str., br. 10 šil.
- Antonio Fogazzaro: **PESNIKOVA SKRIVNOST**, roman, 176 str., br. 10 šil.
- Zane Grey: **JEZDECI ŠKRILATNE KADULJE**, roman 254 str., br. 10 šil.
- Tommaso Grossi: **KNEZ MARKO**, zgodovinski roman, 192 str., ilustr., br. 10 šil.
- H. Rider Haggard: **DEKLE Z BISERI**, zgodovinski roman, 240 str., ilustr., br. 10 šil.
- Ian Hay: **POTA IN ZAPREKE**, roman, 244 str., br. 10 šil.
- Janko Jesensky: **DEMOKRATI**, satiričen roman, 192 str., br. 10 šil.
- Aino Kallas: **MAŠČEVANJE SVETE REKE**, zbirka povesti, 160 str., br. 10 šil.
- Nikolaj Ljeskov: **ZAČARANI ROMAR**, zbirka povesti, 188 str., br. 10 šil.
- Matija Malešič: **V ZELENEM POLJU ROŽA**, povest, 172 str., br. 10 šil.
- Baronica Orczy: **LJUBEZEN, KI REŠUJE**, roman, 184 str., br. 10 šil.
- Silvio Pellico: **MOJE JEČE**, spominski zapiski, 192 str., ilustr., br. 10 šil.
- Louis-Frédéric Rouquette: **VELIKI BELI MOLK**, roman z Aljaske, 176 str., ilustr., br. 10 šil.
- Dolores Vieser: **PODKRNOŠKI GOSPOD**, zgodovinski roman, 224 str., br. 10 šil.
- Hugo Wast: **ZLATO VEČNEGA JUDA**, roman, 264 str., br. 10 šil.
- Percival C. Wren: **TRIJE BRATJE**, roman iz Afrike, 224 str., ilustr., br. 10 šil.
- Stojan Zagorčinov: **LJUBEZEN KRALJIČNE SOFIJE**, povest, 152 str., br. 10 šil.
- Prežihov Voranc: **JAMNICA**, roman soseske, 532 str., ppl. 35 šil.
- Ivan Cankar: **PODOBE IZ SANJ**, zbirka črtic, 168 str., br. 37 šil.
- Henrik Sienkiewicz: **Z OGNJEM IN MEČEM**, povest iz davnih let, 214 str., velikega formata, ilustr., ppl. 52 šil.

■ Vse navedene knjige so iz antikvarične zaloge in na razpolago samo v enem izvodu. Zato pohitite!

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

Izredno močan padec cen za pralne stroje in sesalce pri podjetju za elektrotehniko

ing. A. Schlapper
v Št. Jakobu v Rožu

HOOVER - proizvodi so izvrstni v kakovosti in senzacionalni v ceni.

Neobvezna predavanja ob vsakem času